

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ecclesiasticae Historiae, Et Dicta, Inprimis Memorabilia,
Christi, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Doctorum,
& hostium veteris Ecclesie: singulari iudicio, & pio studio,
ex Eusebio Cæsariensi ...**

Eusebius <Caesariensis>

Haer. Chr. Egen., 1571

VD16 E 4284

Historiae Ecclesiasticae, Et Dicta, In Primis Memorabilia, Ex Eusebio
Cæsariensi selecta, & carmine Elegiaco reddita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69335](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69335)

HISTORIAE ECCLE-
SIASTICAE, ET DICTA, IN
PRIMIS MEMORABILIA, EX

*Eusebio Casariensi selecta, & car-
mine Elegiaco reddita.*

I. DE HORRENDA POENA
& interitu Herodis Ascolonitæ Idu-
mæi infanticidæ. Euseb. lib. 1.
Ecclesiast. hist. cap. 8.

Herodes hostis Christi sæuusq; Tyrannus,
Impius has pœnas interitumq; tulit.

Quod Sathana instinctu puerorū sanguine sæuus,
Bethlemica crudas polluit vrbe manus.

Huius vt inuasit corpus, mox sæuiox vrget
Morbus, quæ scelerum pœna luenda fuit.

Externos etenim sæuit ferus ignis in artus,
Caca sub interno viscere flamma furit.

Quin & dira fames & non satiat a libido,
Semper erat potus ingluuesq; gula.

Intus & vlceribus putrefactis viscera squallent,
Est quoq; coli ingens, est laterumq; dolor.

Atq; pedes circum profluxit fœtidus humor,
Pube tenus tendens inguina tetra viro.

Ipsa verenda etiam corrupta putredine fœda,
Rodenti multo lurida verme scatent.

Anno
Christi 7.
regno He-
rodus 37.

Spiritus & totum distendit corpus & inflat.
 Conuellunt flatus excruciantq; feri.
 Redditur & putri dirus de corpore foetor,
 Foetor, quo potuit tetrius esse nihil.
 Naturalis erat non hic in corpore morbus,
 Desuper hæc scelerum reddit a pœna fuit.
 Tantus erat toto cruciatus, corpore tantus
 Foetor, vt hæc fessus non tolerare queat.
 Consulit impatiens medicos, medicamina multa
 Admouet: ast medici non iuuat vlla manus.
 Abluit in thermis se crebrò & Iordanis vnda,
 Corporis immergit putrida membra sui.
 Atq; oleo corpus, vitæ spe ductus inani,
 Lauit, perfundens vnguine sæpe suum.
 Diffluit hic tandem totus turpisq; fatiscit,
 Atq; loco (horrendum) lumina mota fluunt.
 Pòst vbi iam mortem desperans sentit adesse.
 Edit crudelis signa nefanda necis.
 Hiericho à famulis eger delatus in urbem,
 Iudæa primos conuocat inde viros.
 Innocuos cæco concludit carcere, & omnes
 Occidi sæuus, post sua fata iubet.
 Namq; animam effundens crudeli morte, sorori
 Illius atq; viro talia iussa dedit:
 Certò, ait, ex cruda Iudæos gaudia morte,
 Capturos nostra, letitiamq; scio.
 Hos igitur claro Iudæos stemmate natos,
 Obtruncate statim, post mea fata, viros.

Nostra

Nostra vel inuiti doleant sic funera mœsti,
 Sic sua cum nostris funera quisq; fleat.
 Vos parete mihi: miles qui iussa capebat
 Nostra, per insidias spontè paratus erit.
 Hæc fatus rigido cruciatus corporis æstu,
 Intulit ab expes vimq; necemq; sibi.
 Nam cultrum, veluti consueuerat antè, petebat,
 Pomum ceu comedens excoriare velit.
 Impulit in pectus ferrum: sic vita sub vmbra
 Indignata fugit, perpetuòq; gemit.
 Hostis sic perijt, sæua qu. cæde puellus
 Sustulit, vt natum tollat & ipse Dei.
 Sic pereant hostes Christi: non iustior est lex,
 Quàm necis artifices arte perire sua.

2. DE MINISTERIO ET OFFI-
 cio Ioannis Baptistæ, ex Eusebio
 lib. I. Ecclesia. hist. cap. 13.

Ioannes Baptista sedulò docuisse fertur, Anno
 vt virtuti operam demus, & iustitiam in- Christi
 ter nos custodiamus, & in Deum serue- 30.
 mus pietatem, per Baptismum acceptabilem Matth. 3.
 Deo, si non solùm ad abluenda peccata fu- Mar. 1.
 matur, verumetiam ad castimoniam corpo- Luc. 3.
 ris, atq; ad animæ iustitiam, vel vt signacu- Iohan. 1.
 lum, & custodia quædam fidelis habeatur.

Dogmata qua sanctus Christi præcursor Iesu,
 Tradidit, hanc summam, sub breuitate, tenent.

*Impia damnauit totius crimina mundi,
 Et mores iussit deposuisse malos.
 Perculsas mentes venturi iudicis ira,
 Ad vitæ erexit gaudia leta nouæ.
 Et digito coram populo monstrauit adesse
 Agnum, qui mundi crimina cuncta luat.
 Instituit sacrum primùm Baptismatis vndam,
 Gratia cui summi plena fauoris adest.
 Abluit hæc sordes mentis, non corporis, vnda,
 Atq; monet carnem mortificare pios.
 Hæc igitur præsta sacratio flumine tinctus,
 Flamini auxilio conueniente Deo.
 Pectore firmato cœlestia verba sequaris,
 In Gnatum credens corde fideq; Dei.
 Institue & vitam diuino pneumate motus,
 Quæ placeat Domino, per pia facta, Deo.
 Sit castum corpus, sit mens pia, sancta q; vita,
 Virtuti studeas iustitiæq; nouæ.
 Et sis pacis amans sanctæ: sic certa salutis
 Spes erit æternæ non dubitanda tibi.*

3. EPISTOLA ABGARI AD
 Christum, Euse. lib. i. cap. 15.

ABGARVS VCHANIAE
 filius Toparcha, Iesu saluatori
 bono, qui apparuit in locis
 Hierosolymorum, S.

Audi-

Auditum est mihi de te, & de sanitatibus, quas facis, quòd sine medicamentis aut herbis fiant ista per te, & quòd verbo tantum cæcos facis videre, & claudos ambulare, & leprosos mundas, & immundos spiritus ac Dæmones eijcis, & eos, qui longis ægritudinibus affliguntur, curas & sanas, mortuos quoque suscitās. Quibus omnibus auditis de te, statui in animo meo, vnum esse è duobus, aut quia tu sis Deus, & descenderis de cælo, vt hæc facias, aut quòd filius Dei sis, qui hæc facis: Propterea hæc scribens, rogaui te, vt digneris vsque ad me fatigari, & ægritudinem meam, qua iam diu laboro, curare. Nam & illud comperi, quòd Iudæi murmurant aduersum te, & volunt tibi infidiari, Est autem ciuitas mihi, parua quidem, sed honesta, quæ vtriusque sufficiat.

In Syria quondam celebri regnabat Edessa,

Abgarus populo carus in vrbe suo.

Iudaicis Christus quo tempore claruit oris,

Miraclis implens climata cuncta nouis.

Abgarus morbo Rex decumbebat acerbo,

Quem potuit medici tollere nulla manus.

Facta vbi Rex audit Christi miranda potentis,

A Domino scriptis talibus orat opem:

Ad Syriae latos, Iesu clarissime, fines

Venit de gestis inclyta fama tuis.

B 4

Cœlestis mundo tradis quòd dogmata vitæ,
 Morborum verbo tollis & omne genus.
 Claudis quòd gressus, cæci quòd lumina reddis,
 Immundos lepra quòd scabièq; leuas.
 Demones expellis, vexantes corpora tetros,
 Eloquium mutis restituisq; citò.
 Defunctis reddis vitæ quòd munus & vsum,
 Omnia quæ verbo facta stupenda facis.
 His ego diuinis gestis adducor, vt altis
 Te missum è cœlis augurer esse Deum.
 Sive Dei genitum cœlesti semine gnatum,
 Qui specie humana talia tectus agas.
 Estq; tua, vt referunt, bonitati iuncta potestas,
 Qua cunctos summo saepe labore iuuas.
 Ergo etiam accedas, rogo, me, clarissime Iesu,
 Eq; meo morbum corpore tolle grauem.
 Quo miser hac longo conflictor tempore terra,
 Ars mihi quem medici tollere nulla potest.
 Et fama est istis dirum quòd vulgus in oris,
 Te velit eximium fraude necare virum.
 Vrbs licet angustis mihi sit circumdata muris,
 Hac tamen hospitium dulce duobus erit.
 Hac poteris mecum tutus requiescere in vrbe,
 Exigui regni portio clara mei.
 Hac Syria Abgarus Christo Rex scripsit Edessa,
 Talia cui Christus verba benigna refert.

4. RESPONSIO CHRISTI
ad Abgarum, ibidem.

Beatus

Beatus es, quia credidisti in me, cum ipse Eesai. 52.
 non videris: Scriptum est enim de me:
 Quia hi, qui me vident, non credent in
 me, & qui non vident me, ipsi credent & vi-
 uent. De eo autem quod scripsisti mihi, vt ve-
 niam ad te, oportet me omnia, propter quæ
 missus sum, hinc explere, & posteaquam com-
 pleuero, recipi ad eum, à quo missus sum.
 Cum ergo fuero assumptus, mittam tibi ali-
 quem ex discipulis meis, vt curet ægritudi-
 nem tuam, & vitam tibi atq; his, qui tecum
 sunt, præstet.

*Est Syria Eois tua Rex charissime, ab oris
 Ad nostras nuper littera missa manus.
 O nimium felix, ô terq; quaterq; beatus,
 Præ quam si teneas totius orbis opes.
 In me quod credis, quem non tibi cernis adesse,
 Et petis auxilium præsidiumq; meum.
 Qui mihi confidit quocunq; in tempore & oris,
 A me consequitur, qui bona cunq; petit.
 Quod petis, vt vestras veniã, Rex inclyte, ad oras,
 atq; offers regni commoda cuncta tui,
 Gratum est: sed vestras me nunc accedere terras,
 Non sunt officij tradita cura mei.
 Hoc est officium summi, est hæc sancta voluntas,
 Aetherea qui me misit ab arce patris.
 Vt Solyma moriar, generi reparemq; salutem
 Humano, vitam restituamq; nouam.*

*Mortuus & surgam victo rediuiuus & orco,
 Et repetam patris caelica regna mei.
 Ad patris dextram sedeo cum victor in astris,
 Et teneo pedibus cuncta subacta meis:
 Vnum ex discipulis mittam, qui numine nostro
 Aegrotos sanet vulnera longa tibi.
 Offerat atq; tibi veram populoq; salutem,
 Indicat & vitæ non peritura bona.
 Abgaro Christus dedit hæc responsa benignus,
 Eusebij vt celebris pagina vera refert.*

5. DICTVM TATTHAEI APO-
 stoli, ad Abgarum aurum ipsi & munera
 offerentem pro doctrina & miraculis,
 qui illis recusatis respondisse
 fertur:

SI nostra reliquimus, quomodo accipie-
 mus aliena?

*Iudaicis clarus doctrina Christus in oris,
 Et signis toto notus in orbe fuit.
 Abgarus famam cuius Rex audit Edessa,
 Fœcundo Syriae quâ iacet ora solo.
 Rex igitur morbo decumbens clarus atroci,
 Hunc Dominum credens ad sua regna vocat,
 Vt sanet longum languenti corpore morbum,
 Namq; Machaoniam non tulit vllus opem.
 Denegat aduentum Dominus, quod iussa parentis
 Cœlestis Solymæ sint peragenda sibi.*

Iussa

Iussa fuere sui mentem monstrare parentis,
 Atq; sua nostrum soluere morte λύτρον,
 Discipulum, postquam deuicta morte resurgens
 Aetherias patris scanderit ipse domos,
 Missurum scribit, Regem qui liberet ipsum
 A morbo, & tradat dogmata vera Dei.
 Postquã igitur Christus clarum conscendit Olym-
 Et sedet ad dextram patris in arce sui: (p̄m,
 Tathæum misit Thomas hinc regis in aulam,
 Spargeret vt dicto dogmata sacra loco.
 Hic etiam Regem sanauit, & edidit ante
 Conspectum illius plurima signa pius.
 Plurima cum Christi præconi munera & aurum
 Rex daret, hunc cupiens promeruisse sibi,
 Tathæus sancto fertur sic ore locutus:
 Dogmate pro Christi munera nulla peto.
 Nomine qui Christi bona nostra reliquimus vt-
 Sumere qui nobis nunc aliena licet? (trō,
 Vox fuit illa Dei venerando digna ministro,
 Quam populi pastor sæpe reuolue Dei.
 Ne venêris opes, Christi dum dogmata spargis,
 Ne stygio fias præda petita lupo.
 Nam quicunq; Dei, quærit sua commoda, verbo,
 Cor Sathana, vocem consecrat ille Deo.

6. DICTVM TERTVLLIANI
 contra decretum Senatus Romani, ne
 quis nisi ipso approbante & volen-
 te, haberetur Deus. Euse, lib.

2, cap. 2.

Si

SI, nisi homini Deus placuerit, Deus non
erit, homo iam Deo propitius esse debe-
bit.

*Romani fuit hoc inter decreta Senatus,
Esset ut is solus, quem probet ipse Deus.*

Hoc igitur Latij decretum ritè Senatus

Ludens sic doctus Tertullianus ait:

*Numina sunt inopes Dij, qui sine numine vestro,
Non poterunt vllum numen habere sui.*

Numinibus vestris numen vos maius habetis,

Iussu sunt vestro numina namq; Dei.

7. PHILO IVDÆVS AD SOCI-
OS, qui vnà cum ipso eijciebantur è patria
à Caio Caligula Cæsare, quòd honore
eum diuino venerari recusarent,
accusati ab Appione. Euse.
lib. 2. cap. 15.

BONO animo nos esse oportet, quibus
iratus est Caius. Quia necesse est adesse
diuinum, vbi humanum cessat auxiliū.

Leto animo simus socij letoq; feramus,

Caius hic nobis quæ mala cunq; facit.

Caius iratus patria nos exigit vrbe,

Est patria, hæc melior, quam dabit ipse Deus.

Non igitur tristes animum deponite vestrum,

Nunc licet humana destituamur ope.

Rebus

*Rebus in afflictis hominum cum deficit omne,
Incipit auxilium praesidiumq; Dei.*

8. DICTVM IACOBI APOSTO-
li, fratris Ioannis Euangelistæ, ad eum,
qui conuersus subitò in itinere ad fidem
Christianam, vnà cum ipso Apostolo
ad supplicium ducebatur, qui A-
postolum paulò antè ad mar-
tyrium tradiderat. Euseb.
lib. 2. cap. 9.

*Nomine pro Christi Iacobus Apostolus ense
Herodis saui cum feriendus erat,
Ducitur, ad Christum subitò conuersus & ille,
Sanctum qui morti tradidit antè virum.
Qui veniam sceleris tanti cum posceret, vltro
Hanc fidei socio, supplicijq; dedit.
Pax tibi sit, dixit, socio simul oscula figit,
Sic petit aetherias letus vterq; domos.*

9. DICTVM HERODIS AGRIP-
pæ, Regis Iudæorum, percussi ab Ange-
lo, cruciatu & inflammatione ventris,
quòd diuinum sibi honorem arro-
gasset, & excepisset oblatum à
populo. Euse. lib. 2. Ecclesi.
hist. cap. 10. & Acto-
rum 12.

En

Anno
Christi
47.

EN ille ego Deus vester, ecce propellor
confestim, & deturbor ex vita: quoni-
am quidem virtus diuina me per colla-
tas in me falsas arguit voces.

Impius Herodes Tyria cum veste sederet

Indutus, radijs sole micante nouis:

Diuinos populi sumpsit plaudentis honores,

Interitum adsciscens exitiumq; sibi.

Nanq; miser fœdi correptus tormine ventris,

Extinctus subito turpe cadauer obit.

Hæc, vbi cum gemitu miserando dixit amicis,

Numen erat quorum nuper in orbe sacrum,

En Deus, en vestris modò qui sum cultus in oris,

Extinguor miseris, numen inane, modis.

Exerit hanc contra me vim diuina potestas,

Ne videar posthac vester, vt antè, Deus.

Sic fatur, gemitu misero sic vita recessit,

„ *Hostes sic Christi tristia fata manent.*

10. DICTVM TERTVLLIANI ET

Eusebij, de Nerone Tyranno Cæsare,

primo Christianorum persecuto-

re & hoste. lib.2. Ecclesia.

hist. cap. 24.

QVi Neronem scit, intelligere potest,
non nisi grande aliquòd bonum à
Nerone damnatum. Hunc parrici-
dam & incestum primum ex Imperatoribus
deciuit in Deum impietatis arma conuertere.

Impius

*Impius, incestus, Nero, crudelisq; tyrannus,
 Spurcior hoc Sathana nulla cloaca fuit.
 Qui contra Christum diro tulit arma furore,
 Quid Nero damnaret? nil nisi grande bonum.
 Talia de seuo venerandus verba tyranno,
 Cum sancto Eusebio, Tertullianus ait.*

II. EVSEBIUS LIB. 3. EC-
 clesiast. hist. cap. 7.

Deus non est præceptus ad pœnam & vltionem, sed quærit populi pœnitentiam tarditate pœnæ. Quia non vult Deus mortem peccatoris, sed vt conuertatur ac viuat, sicut per prædicationem Apostolorum, & præcipuè Iacobi, anno 40. Iudæos ad pœnitentiam vocauit.

*Non Deus ad pœnam properat, non expetit, vltor,
 Intcritum populi suppliciumq; sui.
 Sed pœnas differt patiens & tardus ad iram,
 Vt mora peccantes ad pia facta vocet.
 Sic Iacobe vocans Solymæ ad meliora colonos,
 De Christo populum lustra per octo doces,
 Impius vt pereat, Deus inquit, nolo, sed omnis
 Vt peccans viuat, qui respiscit homo.
 His qui diuini non credis vocibus oris,
 In proprio moreris spontè perisq; malo.*

12. Di-

12. DIVVS PETRVS AD VXO-
rem suã, cùm ea duceretur propter Chri-
stum ad supplicium, compellans no-
mine proprio, dixit: Memen-
to Domini. Euse, lib.

3. cap. 30.

Ducitur ad tristem Petri cùm fœmina mortem,

Dogmata quòd Christi sancta professa fuit:

Fertur eam tali solatus Apostolus ore,

In solo maneat spes tua fixa Deo.

Sis memor, ô coniunx, Domini, dilecta, supremi,

Is tibi per mortem cœlica regna dabit.

Ille aderit præsens postrema mortis in hora,

Hoc tibi qui donat corq; fidemq; Deus.

13. BEATVS IGNATIVS DISCI-
pulus Ioannis Euangelistæ, Episcopus
Antiochenus, cùm captivus duce-
retur Romam, abijciendus be-
stijs, in campo Martio, be-
luas ita allocutus est.

O Salutares bestias, quæ præparantur
mihi, quando venient? quando eis frui
licebit carnibus meis, quas & ego opto
acriores parari, & inuitabo ad deuorationem
mei, & deprecabor, ne fortè (vt in nonnullis
fecerunt) timeant contingere corpus meum.
Nunc incipio esse discipulus Christi, frumen-
tum

tum

tum Dei sum, bestiarum dentibus commi-
nuar & subigar, vt panis mundus efficiar
Christi. Euseb. lib. 3. cap. 36. & Irenæus lib. 3.

Quis metus est vester, Pardi seuig³ leones?

Quæ mora? quis tantus vos tenet vsq³ timor?

Quin nostras rabido carnes inuaditis ore?

Et dentes vestri viscera nostra vorant?

Comminuar cupidus vestris hoc dentibus orbē,

Fru mentum Domini nunc subigarq³ Dei.

Panis vt efficiar tibi sic mundatus & albus,

Consersus roseo sanguine Christe tuo.

Hæc dicit sanctus diuino Ignatius ore,

Cum seuis Pardi obijciendus erat.

14. DE MARTYRIBVS. POLY-
carpus discipulus Ioannis Euange-
listæ. Euse. lib. 3. cap. 36.

Passionum Domini participes extite-
runt (martyres) nec dilexerunt præsens
seculum, sed eum solùm, qui pro ipsis
& pro nobis mortuus est, & resurrexit.

Dulcia presentis spreuerunt gaudia seclī,

Duraq³ cum Christo flagra tulere suo.

Hunc Dominum ardenti complexi pectore solum,

Pro nobis quondam qui flagra dura tulit.

Morte tulit nostram mortem, viuusq³ resurgens,

Hic Dominus nobis gaudia leta tulit.

C

*Talia de sanctis Polycarpus rettulit olim
Martyribus, sanctus martyr & ipse Dei.*

15. PAPIAS EIVSDEM DISCI-
pulus cap. 39. de certitudine & ve-
ritate doctrinae Apосто-
licae.

Neq; multa dicentibus, sed vera traden-
tibus auscultauimus, neq; his, qui ho-
minū praecepta, sed qui Domini man-
data memorabant, ab ipsa veritate suscepta.

Quam sit Apostolici praestans reuerentia verbi,

Sic Papias sancto rettulit ore pius:

Non quae multa fuit studium, sed dicere vera,

His habita à nobis non dubitata fides.

Qui praecepta Dei memorarunt sancta fideles,

Dogmata non hominum, quae fugienda pijs.

Dogmate Apostolico tantum est Ecclesia in orbe,

Non hominum inuentis, constituenda Dei.

16. IDEM DE ENERGIA SEV
efficacia viuae vocis, seu mini-
sterij Euangelij.

Non tantum mihi librorum lectiones
prodesse credebam, quantum viuae vo-
cis, praesentisq; magisterium.

Hæc

*Hæc retulit Papias sanctus de voce docentis,
Quas habeat vires, quæ documenta Dei.
Non mihi librorum tam prodest lectio sacra,
Quàm me vox præsens viua alit atq; docet.*

17. DE REPENTINO ET HOR-
rendo interitu Cerinthi hæretici, negan-
tis diuinam in Christo naturam, & per-
sonalem vtriusq; naturæ, diuinæ & huma-
næ in eo, vnionem veram & hypostacti-
cam, qui vixit tempore Ioannis E-
uangelistæ sub Cæsare Traiano,
Anno Christi 100. Euseb.
lib. 4. cap. 14.

*Accidit vt calidas Ephesi loturus in vrbe
Sanctus Ioannes ingrederetur aquas:
Inuenit hic vnà Cerinthum fortè sedentem,
Iactantem in Gnatum verba nefanda Dei.
Nam patris aterni λόγος esse negabat Iēsum,
Vnitum nostra fœdere carne nouo.
Sed specie Christum cælo venisse columba,
Est vbi Iordanis tinctus Iēsus aquis.
Atq; grauem rursus mortem cum ferret Iēsus,
In cæli Christum mox rediisse domos.
Et Christi regnum Solymæ fore mille per annos,
Pluraq; blasphemio protulit ore docens.
Quem cum diuinus conspexit Apostolus, inquit,
Hinc socj, hinc celeres, tollite quisq; pedem.*

Effugite hanc tetram, socij, mox linquite pestem,
Quæ sceleris pœnas mox peritura dabit.

Hæc vbi dixisset, thermas mora nulla relinquunt,
Moxq̄₃ habet effectum vox metuenda suum.

Nam cadit & rapido blasphemum contudit ictu,
Collapsa subito facta ruina domus.

Impia, sic pereant omnes, qui dogmata spargunt,

” Extenuant laudem quæ, pie, Christe, tuam.

” Arius vt quondam ventris cum stercore fœdo,
Blasphemus fudit viscera terra cacans.

18. EVSEBIUS LIBRO EODEM
capite 15. Contra Cointhum quendam,
qui procacia potius & temeritate, quàm
deuotione, vt ipse aiebat, profilijse
fertur ad martyrium, seq; ipse
iudicibus ingessisse.

Non temeritas, sed fides & modestia
coronatur.

Eusebius veterum doctus monumenta reuoluens,
De falsis dixit talia martyribus:

” Martyrio nullum decorat temeraria virtus,

” Sed moderata fides, verus amorq̄₃ Dei.

” Supplicium fertur sic insiluisse Cointhus,
Seuis oblatu iudicibusq̄₃ volens.

” Sæpe fugit Christus mortem, Paulusq̄₃ cruentam,

” Cum ratio officij non vocat ipsa crucem.

Suppli-

*Supplicium ad seuum multos perduxit inanis
Aura, & habet Satanas martyras ipse suos.* ” ”

*Ita Cyprianus: Causa facit martyrem, non
martyrium. Et Apollinaris: Vbi non est veritas
Christi, ibi non est veritas martyrij.*

19. POLYCARPVS AD HERO-
dem proconsulem, iubentem vt Chri-
sto conuicia faceret, eumq; ab-
negaret, dixit:

O Ctoginta & sex annis ei (Christo) ser-
uio, & nihil me læsit vnquam, quomo-
do possum maledicere & blasphemare
eum Regem, qui salutem mihi dedit?

*Cùm iubet Herodes vt Christi dogmata vera
Abneget, hæc sanctus vir Polycarpus ait:
Huic ego sex annis Domino, lustrisq; bis octo
Seruio, non vnquam qui mihi damna dedit.
Quí potero Regem tam blasphemare benignum, ” ”
Contra illum ingratus, vel maledicta loqui? ” ”
Nil mihi qui damni fecit, non obfuit vnquam? ” ”
Sed mihi Rex semper, vita salusq; fuit. ” ”*

20. LVCIVS QVIDAM AD VR-
bicum, à quo interfici iussus fue-
rat. Ibidem.

Gratias ago, quòd me nequissimis domi-
nis absolutum, ad bonum & optimum
patrem, & regem omnium remittis
Deum.

*Lucius hæc crudo referebat verba Tyranno,
Tollere cùm sanctum præcipit ille virum:
Urbici lato dico tibi pectore grates,
Tradideris rigida quòd mea membra neci.
Nanq̄ malis liber dominis, ego mittar ad ipsum,
Qui meus est Dominus, Rex q̄ pater q̄, Deum.*

21. AD EVNDEM MINI-
tantem bestias.

CUm proconsul bestias ei minaretur, in-
quit: Adhibeantur sanè, Nobis enim
immobilis stat sententia, nec possum
de bono ad malum per pœnitudinem com-
mutari. Melius autem erat, hi si mutarentur
ad bona, qui perseuerant in malis.

*Lucius hæc sanctus referebat dicta Tyranno,
Cùm rabidis pardis obijciendus erat:
Seui adducantur Pardi licet atq̄ leones,
Ut mea crudeles viscera & ossa vorent:
Firma tamen fidei manet hæc sententia nostra,
Quam poterunt vestra non abolere mina.
Ad mala mutari leuiter non possumus vnquam,
Linguere & amplexi quæ bona ritè sumus.*

*Est melius contrà, mala qui sectantur, ab illis
Ad bona mutatos posthabuisse mala.*

22. AD EVNDEM MINAN-
tem ignes.

Ignem minare hunc, qui ad momenta in-
cenditur, & paulò post extinguitur. Quia
ignoras futuri iudicij ignem æternum,
qui ad perpetuas pœnas præparatus est im-
pijs.

*Talia vir sanctus constanti pectore dixit,
Ignibus in sauis cum perimendus erat:
Impie, quid flammis ignis minitare, Tyranne?
Ignis hic efflagrat commoriturq; curo.
Iudicij ignoras flammis ignemq; futuri,
Omnes exuret qui sine fine malos.*

23. SANCTVS DIACONVS VIE-
nensis Gallia, cum horribiliter tru-
cidaretur, & torqueretur,
inquit:

Nihil horribile est, vbi diligitur pater,
& nihil doloris, vbi fides est Christi.
Euseb. lib. 5. cap. 1.

*Christiadum hæc cœtus Vienenfis verba minister,
Tormentis varijs excruciatu, ait:*

1. Terrorem expellit tristem dilectio patris,
 2. Non dolor vllus ibi est, Christi vbi vera fides.
 3. Omnia dura Dei perfert dilectio vera,
 4. In q̄ malis sperat, aelica regna fides.

24. ATTALVS, CVM IN SELLA
 ferrea, prunis subteriectis, torreretur,
 voce magna ita ad plebem
 exclamauit:

ECce hoc est homines comedere, quod
 vos facitis: quid à nobis velut occul-
 tum facinus exquiritis, quod vos aper-
 ta luce committitis? Nos enim neq̄ comedi-
 mus homines, neq̄ quid mali egimus. Euseb.
 lib. 5. cap. 3.

*Quis voret humanas, cōstat, cum sanguine carnes,
 Ad populum in prunis Attalus vstus ait.
 Quid velut occultum ex nobis inquiris & igne,
 In claro facinus quod facis ipse die?
 Non hominum carnes crudeles edimus vnquam,
 Egimus & sceleris nil, pia turba, mali.
 Humanas laniant carnes comedunt q̄ feroces,
 Corpora qui exurunt excruciant q̄ pia.*

25. IDEM INTERROGATVS
 quod nomen habeat Deus, Re-
 spondit:

Qui

Qui plures sunt, nominibus discernuntur, qui vnus est, non indiget nomine.

Quod Deus occultus nomen, quæ situs, haberet

Attalus, hæc retulit verba notanda pijs:

Qui numero existunt plures, hi nomine distant,

Qui Deus est vnus, nomine quippe caret.

26. EVSEBIUS IBIDEM.

Maior inest virtus cruciatis, quàm cruciantibus.

Hæc de Martyribus sanctis Decioq³ tyranno,

Eusebius docto protulit ore pius:

Maior inest virtus cruciatis, gloria maior, ..

Quàm trepidis, alios qui cruciare solent. ..

Sic ouat in prunis martyr Laurentius vstus,

Inter ouans Stephanus verbera dura fuit.

Ast Decium torquet mentis formido malignæ,

Et cæco quatitur verbere sæua cohors.

EX EODEM CAPITE 4. LO-
quens de Irenæo Presbytero.

Scimus quòd solus officij gradus non facit aliquem iustum, sed vitæ meritum.

Non gradus officij reddit, non gloria, iustum, ..

Sed meritum vitæ, iustitiæq² decus. ..

*Eusebius dixit, monstrans quis munere dignus,
Præfulis est sancti presbyteriq; p̄ij.*

27. CAPITE 16. APOLLINARIS
de Marcionistis, qui præter cæteros er-
rores. duos deos finxerunt, alte-
rum autorem mali, alte-
rum autorem boni.

QUæ potest esse apud eos martyrij veri-
tas, vbi Christi veritas non est?

„ *Gloria martyrij nulla est, sed demonis astus,*
„ *Verbi vbi defuerit gloria vera Dei.*
Marcio, sic falsa impugnant tua dogmata Christi
Verbum, quæ paucus sic memorare libet:
Principia asseruit vanus duo Marcio rerum,
Aeternos pariter, numina vana, Deos.
Alter, ait, Deus est spaciosi conditor orbis,
Causa mali, legem qui dedit ipse malus.
Alter is est, nobis Gnatum qui misit in orbem,
Qui Deus in Gnato sustulit omne nefas.
Quosq; Deus sanxit thalamos damnauit honestos,
Stuprator patriæ virginis ipse suæ.

28. IRENAEVS EPISCOPVS
Lugdunensis Gallia.

HAEC quæ à pueris discimus, cum ipsa
anima coalescunt, & inhærent ei. Ita
multò

multò magis mihi temporis rerum gesta-
rum inhæret memoria, quàm præsentis.

Altius insidunt animo q̄, reposta manebunt,

Quæ primo à teneris imbibit ore puer.

Quæ puer excepi Polycarpi tempore, inhærent

Certiùs, his multo quæ modò discio senex.

Hæc sancto felix Irenæus protulit ore,

Claruit auditor qui Polycarpe tuus.

29. S. POLYCARPVS CVM AV-
diret voces blasphemias in Deum, & spar-
gi falsa dogmata, & designatum esse
grande aliquod facinus, so-
litus est dicere:

DEus bone, in quæ tempora me reser-
uasti, vt hæc audiam?

Blasphemias quoties voces audiret, & igens

Flagitium admissum, sic Polycarpus ait:

O Deus, in quæ me seruasti tempora viuum,

Vt feriant aures crimina tanta meas?

Sic pius exclamat martyr, quo tempore longè

Iustitiæ maior cultus in orbe fuit.

Diceret heu nostro sanctus quid tempore martyr,

Quoruit in quoduis impia turba scelus?

30. Idem

30. IDEM CAP. XXIII. AD VI-
ctorem Episcopum Romanum, cum
disputaretur, quo tempore fe-
stum paschæ celebra-
dum esset.

Dissonantia ieiunij, fidei consonantiam
non rumpit.

*Hæc Polycarpus ait, celebrent quo tempore pascha,
Cum sancti crebrò differuere patres.*

*Non diuersa fidem rumpunt ieiunia eandem,
Non alius festi dissimilisue dies.*

*Colof. 2. Sic ait afflatus cœlesti numine Paulus,
Ad loca qui cœli tertia raptus erat.*

*Nemo cibo, potu, veste, aut nos parte diei
Iudicet: hæc abeunt, vt leuis umbra perit.*

*Est corpus Christi, pietas, dilectio vera,
Quæ tantum ex pura mente fideq; venit.*

31. EVSEBIUS CAP. XXVIII. DE
Artemonitis hæreticis corruppen-
tibus & contemnentibus scri-
pturas diuinas.

Ignorantes Christum, ideo eum non inue-
nerunt, quia non rectè quæsiuerunt.

*Non ideo Christum cæci inuenere benignum,
Quærendi vero quòd caruere modo.*

Est

*Est modus hic verus, sacrata volumina rectè
Scrutari, Christum quæ patefacta docent.* ”
”

32. DE IIS DEM, PRAE STUDIO
Geometriæ contemnenti-
bus, doctrinam Euangelij.

DErelinquentes sanctas Dei scripturas,
Geometriam tractant, tanquam qui
verè de terra sint, de terra loquuntur,
& ideo eum qui de sursum est, & de cœlis ve-
nit, ignorant.

*Lata Geometrica tractantes climata terra,
Veriliquerunt dogmata vera Dei.
Qui sunt terreni, tantùm terrena loquuntur, ”
Cœlica cœlestes gaudia sola petunt. ”
Non igitur norunt supera qui venit ab arce,
Aeterni Gnatum, gaudia nostra, Dei.
Non ars damnatur, damnatur at artis abusus,
Hoc studio verum deseruisse Deum.
Hanc olim Reges artem coluere ducesq̃,
Plurima quæ toto monstrat in orbe bona.*

33. DILEMMA ADVERSUS
eosdem, ibidem.

Qui sacras depravant scripturas, aut
non credunt diuino spiritu esse con-
scriptas, & sunt infideles, aut semet-
ipfos

ipfos sapientiores arbitrantur esse spiritu sancto, & quid aliud indicant per hoc, nisi quia Dæmone aguntur?

*Quanta sit illorum, spernunt qui dogmata sacra
Scripturae, improbitas impietasq̄, vide.*

*Aut etenim conscripta negant à flamine sancto
Biblia, iustificans desit huiusq̄ fides.*

*Aut sibi maiorem diuino numine sumunt
Notitiam, abrepti demonis arte nigri.*

34. EX LIBRO VI. CAP. II. DE
Origene, qui patrem Leonidem deten-
tum à Seuero Imperatore, 18. in vinculis,
cùm ipsum mater sublatis clam noctu ve-
stibus, ne patrem ad supplicium seque-
retur, impediret, scriptis literis hor-
tatus est ad constantiam in con-
fessione fidei, inquit
inter alia:

Vide pater, ne propter nos aliud aliquid
velis.

Impius est Casar conatus saepe Seuerus

Tollere Christicolas excruciendo pios.

Hos inter sanctus cùm fortè Leonida martyr,

Et pater Origenis carcere clausus erat,

Hunc statuit patrem Christi inflammatus amore,

Filius ad mortem suppliciumq̄, sequi.

Mater

*Mater vt impediât cari conamina gnati,
 Subtraxit longam nocte silente togam,
 Hic puer elusus maternis artibus audet,
 Quod fuit ætatis non puerilis, opus.
 Namq; rogat scriptis detentum in carcere patrem,
 Quod cœpit teneat perficiatq; fide.
 Non pater, hanc addens vocem, carissime, nostro,
 Non aliud cupias nomine quæso pater.*

35. ELOGIVM POPVLI DE O-
 rigene, qui exemplar fuit omnibus
 doctoribus Ecclesię & vitæ ho-
 nestæ & doctrinæ veræ.

Quis hic est, qui quale habet verbum,
 talem habet & vitam. Quoniam quæ
 docet, hæc agit, & quæ agit, hæc docet.

*Talia de Origene est populus doctore locutus,
 Dogmate qui clarus, qui pietate fuit.
 O quam magnus hic est vir, habet qui qualia ver-
 Talem habet & vitam sanctus ubiq; piæ. (ba,
 Quæ docet, hæc vitæ præstat quoq; moribus ipsis,
 Quæq; agit, hoc populum sedulus ore docet.*

36. DICTVM POTAMIENAE
 virginis nobilis ad Basilidem, cum denu-
 data ad supplicium duceretur, propter
 Christi confessionem, atq; is homi-
 nes impudicos irruentes in
 sanctam virginem auerte-
 ret. Euslib. 6. ca. 5. Cer-

Certus esto, quòd cùm abiero ad Domi-
num meum sine mora, boni huius re-
munerationem parabo.

*Potamiena fuit claro de stemmate virgo,
Ob Christi nomen tradita sancta neci.
Hanc ubi nudatam raptaret licitor ad ignem,
Tentat lenonum tollere turba ferox:
Basilides casto ductus sed amore pudoris,
Tutatur corpus virgineumq; decus.
Nam repulit cacam casto de corpore turbam,
Talia cui virgo verba pudica refert:
Huius, ne dubita, reddam tibi premia facti,
Cùm veniam in Domini caelica regna mei.*

37. EX CAPITE VII. DE VLTIO-
ne & poenis trium falsorum testium, qui
contra Narcissum Episcopum Hieroso-
lymitanum, falsum crimen testati erant,
quorum, vt ipsi optarunt, si falsa testaren-
tur, primus incendio perijt, alter mor-
bo regio, tertius oculis assiduè lach-
rymando orbatus est: de qui-
bus Eusebij memorabile
dictum extat.

Non ille magnus diuinæ prouidentiae
oculus quiescit in longum, sed in im-
pios vltionem per ea ipsa, quæ sibi in
periurijs statuerant, maledicta ingerit.

Nar.

Narcissus Solyma delatus Episcopus vrbis
 Infami est falso crimine saepe pius.
 Sic tres procedunt, falsum qui crimen iniqui
 Testantur, tali conditione viri.
 Ignis, ait primus, falsum si testor ab alto
 Quo subito exurar, decidat ipse precor.
 Herculeo peream morbo precor, alter, atroci,
 Hac ego si testor crimina falsus, ait.
 Tertius, his caris, ait, opto priuer ocellis,
 Si refero falsus crimina falsa sciens.
 Innocuus falso damnatur Episcopus, atq;
 Periuros sequitur poena petita viros.
 Non oculus Domini, qui conspicit omnia magnus,
 Quae caelum, tellus, quae mare cuncta tenet,
 Poenas in longum scelerum differre nocentum
 Consuevit, iuste quas meruere graues.
 Sic poenas subito periuris ingerit vltor,
 Impia quas statuunt per maledicta sibi.
 Nam perijt primus, flammis vlticibus vstus
 Testis continuò, cum pereunte domo.
 Sic rigidus subito testis procumbit & alter
 Morbo, quem petijt spumens ante, sacro.
 Tertius ex casu sociorum, numinis iram
 Spectans, non oculos se latuisse Dei.
 In medium populi prorumpit, & ordine pandit
 Exclamans, sceleris crimina magna sui.
 Atq; dolens lachrymis oculos noctuq; dieq;
 Deslendo facinus, perdidit ipse suos.

38. SERAPIVS EPISCOPVS AN-
tiochenns, de scriptis D Petri & aliorum
Apostolorum, quæ sola, reiectis cæteris
sub illorum nomine editis, ab
Ecclesia recipienda sunt,
ita testatus est:

NOs, fratres, & Petrum & alios Apосто-
los recipimus, sicut & Christum. Quæ
autem sub eorum nomine falsa ab alijs
conscripta sunt, velut gnari eorum sensus ac
sententiæ, declinamus, scientes, quòd talia no-
bis non sunt tradita.

Talia de Petri scriptis, alijsq; vetustis

Serapius sœuit dicere verba pius:

- *Quæ nobis Petrus, pia scripta, alijsq; dedere*
- *Collegæ, vt Christi dogmata vera puto.*
- *Cætera, quæ multi sparserunt, falsa docentes,*
- *Hæc fugimus, gnari mentis Apostolicæ.*

39. DIONYSIVS EPISCOPVS
Ecclesiæ Antiochenæ ad tor-
tores suos.

QVid insectando laboratis? caput meū,
pro quo magnoperè fatigamini, auul-
sum ceruicibus sumite, & donū ma-
gnum ad tyrannum adferte.

Hæc

*Hac ad tortores dixit Dionysius, vrbis
 Antiocha praesul, verba notanda, suos:
 Quid tantum capitis vos, me insectando, laborem,
 Quod cupitis facile est obtinuisse cito.
 Vestro, lictores, hoc, quod petit ipse, tyranno,
 Annulum nostro corpore ferte caput.*

40. DE APOLLONIA VIRGINE
 Alexandrina, cui cum Decij tortores ef-
 fringentes dentes, viam se combustu-
 ros comminarentur, ipsa spon-
 te cum stupore omnium, in
 rogam accensum profi-
 liit. Cap. 31.

*Tempore quo Decius Romanus scepra tenebat,
 Christe, ferox semper qui tuus hostis erat.*

*Virgo fuit Christi, quae fassa Apollonia nomen,
 Edebat fidei plurima signa sua.*

*Vrbs ab Alexandro patria est sortita potenti
 Nomen, ubi clarent ostia Nile tua.*

*Huic Decius saevus dentes effringere iussit,
 Atque piam miseris excruciare modis.*

*At hanc firmato Christum cum pectore virgo
 Agnoscit, magna cum pietate Deum.*

*Terreat ut teneram, flammis ignesque minantur,
 Extracto fiat quo cinis illa rogo.*

*Hic Christi, mirum, succensa ab amore puella,
 Profilit in flammis, non remorante pede.*

Hic capit attonitos etiam tremor hosce ministros,
 Impia qui patrant talia facta, truces.
 Promptior ad mortem currat quod virgo tenella,
 Tortor quam pœnas irroget ipse ferox.
 Virginei tantus fuit olim pectoris ardor,
 In Christum sponsum tantus amorq; suum.
 Supplicijs quamuis contortæ, atq; ignibus vstæ,
 Attamen haud sponsum deseruere suum.

41. DE PHILIPPO ARABE, PRIMO Imperatore Christiano, qui prohibitus à Fabiano Episcopo, ne interesset sacris paschæ, priusquam confiteretur peccata sua, & staret inter pœnitentes in templo, iuxta morem veteris Ecclesiæ, Episcopo obtemperavit, ostendens diuinum sibi inesse metum & fidem religionis plenissimam, capite 15.

Primus Arabs Latia clarebat in vrbe Philippus,
 Amplexus Gnati dogmata vera Dei.
 Quem sacra exclusit Fabianus Episcopus ade,
 Cum celebranda ipso paschate sacra forent.
 Antè suæ fidei quàm vera signa dedisset,
 Et scelerum constet pœnituisse satis.
 Ergo iubet templo sceleratos inter & ipsum
 Peccati veniam poscere ritè sui.

Ritus

Ritus erat quondam pius hic, consistere magni
 In templo sceleris perfidiaq; reos:
 Et veniam lapsus per multos poscere soles,
 Ut pateat verus per pia corda dolor.
 Atq; etiam Domini fieret cum cœna, iubebat
 Aede sacra sceleris præsul abesse reos.
 Pòst vbi constabat verè doluisse, redibant
 Ad cœtus, nuper putrida membra, pios.
 Sic pius & Cæsar Fabiani voce Philippus,
 Inter stat scelerum fletq; doletq; reos.
 Cæsaris hæc pietas magna est celebranda Philippi,
 Cœtibus & meritò nunc repetenda pijs.

42. DE BERYLLO BOSTRENAE
 Arabiae urbis Episcopo, quem Origenes
 refutavit, & ab errore reduxit, asserentem
 cum Cerintho, Ario, Samosateno, Serue-
 to, & similibus hæreticis, Christum non
 extitisse ante assumptam humanam na-
 turam, neque propriam habere Deita-
 tis substantiam, sed paternam in eo
 Deitatem habitare, eiq; quasi
 hospitem & amicum ad-
 sistere, capi. 24.

Bostrenæ quondam Beryllus Episcopus urbis,
 Clarus Arabs, magna vir pietate fuit.
 Hic vbi multa pius veræ monumenta dedisset
 Doctrina, lapsus dogmata falsa refert.

Hac inter docuit, Christum non antè fuisse,
 Virgine quàm ex Maria carnea membra capit.
 Nec propriam eternam per se Deitatis habere
 Naturam, acceptam de Deitate patris.
 Sed patris in Christo Deitas sit, vt hospes in aula,
 Ex qua, cùm visum est, mox rediturus abit.
 Origenes cuius blasphemum dogma refutans,
 Christi naturas asserit esse duas.
 Diuinam assumpsit quæ humanam foedere miro,
 Quo Deus est natus virgine verus homo.
 His etiam dictis conuertit dogmatis ipsum
 Autorem, rarum est quod pietatis opus.

43. DICTVM ORIGENIS DE
 veritate doctrinæ Ecclesiæ.
 Capite 15.

Veritas idcirco non partes suas omittere
 debet, quia eas sibi præueniens falsitas
 vendicet.

Dogmata quid sapiens tua præfers Ethnice falsa
 Nostri, durarunt quòd magis illa diu?
 " Vera suas retinent partes mendacia quamuis
 " Præ veris, latè tempora longa vigent.
 Sic ait Origenes contra Ethnica scripta verendus,
 affirmans summi dogmata vera Dei.

44. D. CYPRIANVS MARTYR
 contra Nouatum Hæreticum, negantem
 remissionem peccatorum lapsis post Ba-
 ptismum, aut abnegationem Christi,
 etiamsi verè agant pœnitentiam,
 temporibus Valeriani Cæsa-
 ris, Anno Christi 261.

Capite 33.

*Imperij summus Latij quo tempore Cæsar
 Militibus charus Valerianus erat.
 Perficus innitens cuius ceruice tyrannus
 Victor, consuevit scandere Sopire equum.
 Atq; seni pellem seuus detraxit anhelos,
 A capitis summo vertice ad vsq; pedes.
 Presbyter ingenio prauus tum dogma Nouatus
 Romana tetrum sparsit in vrbe nouum.
 Peccati restet quod nulla remissio, si quis
 Labatur, Christi nomine lotus aqua.
 Delicias carnis propter seu gaudia, Christum
 Si neget, aut mortis supplicijq; metum.
 Plurima scriptura diuina dicta refutant
 Pestiferum cunctis dogma Nouate tuum.
 Visceribus Christi rectè membrisq; resectum,
 Sanctus ob id martyr, te, Cyprianus ait.*

45. DE GALLO VIBIO IMPE-
 ratore, pro cuius regno, dum viri san-

D 4

et summo & æterno Deo supplicarent,
 felix eius gubernatio fuit. Postea, cum
 eosdem persequeretur, & fugaret,
 unâ cum illis, pacem etiam &
 prosperitatem regni ami-
 sit, lib. 7. cap. 1.

*Crudelis Decio similisq; libidine, Gallus
 Est Vibius, sæuus Caesar ut ipse Nero.
 Huius erat primùm felix moderatio regni,
 Dum sanctos fouit sanctus & ipse viros.
 Supplicibus manibus regno qui commoda Galli
 Orarunt summum nocte dieq; patrem.
 Hos ubi persequitur crudelis & impius, unâ
 Cum sanctis pacis commoda cuncta fugat.*

46. DICTVM CORNELII EPI-
 scopi Romani ex veteri regula seu decre-
 to, de quæstione orta in Aphrica, vtrum
 oporteat hæreticos relinquentes erro-
 res rebaptizari, quod sanctus Cypria-
 nus, cum cæteris Aphricanæ Ec-
 clesiæ Episcopis & sacerdo-
 tibus initio sensit,
 capite 2.

Post abiectiorem prauis, & confessionem
 recti dogmatis, hæreticos sola manus im-
 positione censemus purgandos.

EST

*Ist Libycos inter sanctos hæc questio mota,
Romanosq; patres exagitata diu.*

*Hæreticos vtrum sit opus, quos pœnitet ipsos
Erroris, rursus tingere fonte sacro.*

*Quod statuit primum martyr Cyprianus & Aphri,
Doctrina patres conspicuiq; fide.*

*Romanus contra præsul Cornelius Aphros,
Maiorum dicit sat retinere modum est.*

*Quem tali nobis liquerunt lege notatum,
Aeternæ digni laudis honore viri.*

*Hæreticos, qui praua negant, & recta fatentur,
Imposita mudent signa probata manu.*

47. DIONYSIVS EPISCOPVS

Alexandrinus ad Philemonem presby-
terum Romanum, de legendis
libris Hæreticorum, Eu-
seb. capit. 6.

EGo tractatus hæreticorum lego, & tra-
ditiones eorum perscrutor, vt ex ipso-
rum verbis arguere eos possim, & vera
à falsis discernam, iuxta Apostolum: Omnia
legite, quæ bona sunt, tenete.

1. Thel. 5.

*Regis alexandri præsul Dionysius vrbis,
Talia de scriptis rettulit hæreticis.*

*Hæreticorum ego scripta lego scrutorq; libenter,
Omnia quæ tradunt præcipiuntq; suis.*

D 5

*Arguere, vt proprio victos sermone, rebelles,
Noscere & a falsis dogmata vera queam.
Cuncta, ait afflatus diuino numine Paulus,
Noscite, quod fuerit, ritè tenete, bonum.*

1. Theff. 5.

48. DE MARINO MILITE HIEROSOLYMITANO, qui delatus ex inuidia à collega, quòd Christianus esset, quem se confessus erat coram iudice, & confirmatus ab Episcopo Theotecnno, capitis damnatus est.

Capite 12.

*Miles erat Solymæ, clarus Marinus, in vrbe
Cæsarea, & meritis auctus honore suis.
Inuidet huic meritum collega malignus honorem,
Inuidia est nullum maius in vrbe malum.
Clamat, hic est tanto miles non dignus honore,
Nanq; suum Christo nomen & ipse dedit.
Hic, vbi Christicolam clara se voce fatetur,
Intrepidè tenuit iudicis atq; minas,
Tres statuit iudex horas, vt dicat in illis,
Cæsaris, an Christi numina sancta colat.
Iudicis à solio ducit Theotecnus in eadem
Marinum, sanctus præsul in vrbe, pium.
Confirmat multis animum dubitantis, & auget,
Ne timeat trepidus, verbera, flagra, necem.*

Postea

Postea firmatum deducit ad intima templi,
 Edat ut hinc fidei publica signa sua.
 Librum Euangelicum, gladiumq; ostendit eburnū,
 Eligat vtrumuis quem velit ipse sibi.
 Eligit oblatum librum, gladiumq; repellit
 Marinus flagrans sanctus amore Dei.
 Talibus hinc verbis præsul pius incitat illum,
 Ut Christi constans coelica regna petat.
 Delige præ cunctis venturae gaudia vitæ,
 Gaudia præsentis mox peritura fuge.
 Aeternam spera vitam, sic perge coronam
 A Domino expectans, gaudia lata tibi.
 Præsulis hac miles firmatus voce regressus
 Iudicis ad sedem, talia dicta dedit:
 Me fateor Christi seruum, non Cæsaris vnquam,
 Quod se uis mandat, numina vana colam.
 Est Deus æternus, cœli terræq; creator,
 Qui supera gnatum misit ab arce suum. ”
 Hunc ego adoro Deum, patrē, quem nomine gnati ”
 Inuoco, non hominum numina falsa colam. ”
 Hæc ubi constanti Marinus pectore dixit,
 Abripitur, mortis supplicijq; reus.

49. DE ASTERIO CIVE ET SE-
 natore Romano, cuius precibus ad De-
 um, præstigiæ in immolandis hostijs,
 apud Cæsaream Philippi, diuini-
 tus patefactę sunt, Ca. 103.

Asteri-

Asterius Roma ciuis clarusq; Senator,
 Sanguine patritio nobilis atq; pius.
 Edidit exemplum verae pietatis in vrbe,
 Quae notum à claro Casare nomen habet.
 Quam Caesar quondã præstans virtute Philippus,
 Creditur ad Libani constituisse iugum.
 Iordanis horrissoni qua prima fluent a resultant,
 Et Panei vortex surgit ad astra poli.
 Hic vbi vidisset gentili more bidentes
 Offerri Sathanae, tartareisq; Dijs:
 Et nusquam subito appareret victima, in arca
 Insidijs Stygij præstigijsq; ducis.
 Ast homines cæci statuebant, numinis illi
 Diuinae signum prorsus inesse rei.
 Namq; modo occulto sursum quòd victima tendat
 Astriferum in cœlum, credula turba putat.
 Asterius tanto gentes errore misertus
 Constringi insidijs dæmonis ipse dolis.
 Ad cœlum tendens oculosq; manusq; precatur,
 Et fuis lachrymis talia verba refert.
 „ Christe Deus, super omne potens, qui cuncta guber
 „ Qui genus humanum respicis atq; foues. (nas,
 „ Aetherea es missus Gnatus qui patris ab arce,
 „ Vt Stygij perdas regna tremenda lupi.
 „ Nominis ad laudem patrisq; tuiq; reuela
 „ Dæmonis has artes præstigiasq; mali.
 Sic ait: & pondus pia vota habuisse precantis
 Certa dedit Dominus talia signa pio.

Aethereas

*Aethereas latam populus quam credit ad arces,
Victima conspicuis reddita fertur aquis.*

50. DICTVM DIONYSII EPI-
scopi Alexandrini, de pœnis impio-
rum perpetuis, & liberatione
piorum, cap. 20.

Persecutores nostri in semetipsos tela ver-
tunt. Insecutus est hos pestilens morbus
& plaga terribilis, sed illos terribilior &
grauior, quos nec spes erigit futurorum. No-
bis verò hæc omnia exercitia quædam virtu-
tis & fidei probamenta dicuntur.

*Talia de pœnis dixit Dionysius Apher,
Iniusti meritas quas sine sine ferent.
Quas sibi patrantes accersunt crimina spontè,
Et iustos quænam gaudia leta manent.
Quando viris tentant iustis inferre tyranni,
In se conuertunt impia tela truces.
Pestifer hic morbus sic nunc infestat, & vrit
Multorum meritò corpora fœda lues.
Est q̄ magis tantò plaga hæc metuenda tyrannis,
Nulla quòd his vitæ spes melioris erit.
Non crux illa diu, quam fert Ecclesia, durat,
Pro cruce reddentur gaudia leta pijs.
Rebus in aduersis virtus exercita crescit,
Iustorum q̄ fides fit magis aucta malis.*

”
”
”
”
Lima

“ *Lima velut ferrum, sic aduersarius hostis*
 “ *Nos acuit, virtus languit hoste carens.*

51. DICTVM DIONYSII ALEX-
 andrini de Nepote, quem quidem pro-
 pter ingenium, eruditionem & pieta-
 tem, veneratus est & dilexit, sed
 doctrinam eius erroneam
 reprobauit, inquit
 inter alia:

IN alijs quidem multis, etiam ego ample-
 ctor & diligo Nepotem, vel pro fide sua,
 vel pro eruditione & studio scripturarū,
 & præcipuè exercitio psallendi: sed reuera
 plus omnibus, & amanda & præferenda est
 veritas, laudare oportet, & absq; inuidia am-
 plecti, si quid rectè est dictum, discuti verò &
 discerni, si quid minus sanè scriptum est.

De docto retulit Dionysius illa Nepote,

Dogmata qui doctus falsa professus erat:

Magno equidem doctum complector amore Nepo-

Scriptura gnarum psallere & arte bonum. (tē,

” *Præ cunctis veri semper veneranda potestas,*

” *Veraq; sunt cunctis anteferenda bonis.*

” *Inuidia absq; decet reuerenter vera tueri,*

” *Laudibus & meritis tollere vera suis.*

Qua

*Quæ verò specie fucosa dicta videntur,
Doctis sunt rectè discutienda viris.*

”

”

52. DICTVM EIVSDEM DE
Apocalyp. Iohannis.

IN hac, quia multa diuina sacramenta sermonibus conteguntur humanis, non tam iudicijs discernenda, quàm fide credenda, & ideo non reprobò, quæ non intelligo, sed tantò magis admiror, quãtò minus assequor.

Talia de libro dixit Dionysius olim,

Mystica Ioanni qui patefacta refert.

Multa sub humanis subsunt mysteria verbis,

Quæ non iudicium, sed capit vna fides.

Non equidem reprobò, quæ non intelligo, verùm

Hòc magis admiror, quòd capio illa minus.

”

”

”

”

53. EXHORTATIO GREGORII
Episcopi Neocæsariensis in Ponto, ad duos fratres discordes inter se, & litigãtes de stagno hæreditario, quod postea precibus Gregorij, vt discordiæ occasio tolleretur, exiccatum est. Capite 25.

Nolite, filioli, rationabiles animas promutis animantibus violare, fraternam pacem quæstus cupiditate dissoluere, Dei leges, & naturæ pariter temerare.

Quæ

Quæ regio claro celebratur nomine Ponti,
 Progeniuit fratres, numine dante, duos.
 Quos inter fratrum velut est concordia rara,
 Materiam litis patria stagna dabant.
 Hos vbi Gregorius discordes audiit esse,
 His praesul cœpit conciliare modis:
 Filioli, cur sic animas ratione vigentes,
 Perditis in rebus, quæ ratione carenti?
 Et causa quaestus, pacem quid soluitis almam?
 Fratres quam dulcem semper habere decet?
 Atq; Dei leges venerandas iuraq; sacra
 Natura rixis soluitis armigeris?
 Sic ait, & fratres stagni deducit ad oras,
 Hic, dicens, tollam iurgia vestra citò.
 Et genibus flexis palmas ad sydera tendens,
 Ad Dominum fundit talia vota precans?
 O Deus, ô clemens, lapsi susceptor Adami,
 Pœnas qui nostri criminis ipse leuas.
 Ad terram referens offensus verba recentem,
 Fructibus hinc tellus sis maledicta tuis.
 Te precor, vt sicces stagnum, tollasq; fluenta,
 Quæ fratres inter iurgia tanta cient.
 Non natet hinc piscis posthac, sint omnia campus,
 Qui pecudes pascat, qui sata flaua ferat.
 Ne moueant fratres inter se praelia seua,
 Ne stagni causa tot perijisse velis.
 His dictis, virgam stagni protendit ad oras,
 Moses vt quondam ad rubra fluenta maris.

*Mox aqua prona fluit celeri pede ducta sub imos
Fontes, mox cunctis hinc vada sicca patent.
Fit stagnum raſtri patiens, fit gramine abundans,
Atq; virens campus, qui lacus antè fuit.*

54. DE SACERDOTE APOLLINIS
conuerſo ab eodem Gregorio
ad verum Deum in Alpibus.
cap. eodem.

*Gregorius quondam fertur tranſiſſe per Alpeis,
Tempore quo brumæ frigore cuncta rigent.
Hic iuga cùm montis iam tranſcendiſſet ad alta,
Aggeribus niueis omnia plena iacent.
Alpibus in vaſtis non vſquam ruſtica præſul,
Ad quæ diuertat, commoda tecta videt.
Aſt procul in luco proſpexit Apollinis ædem,
Atq; humilis iuxta paruula tecta domus.
Phano quo reſponſa dedit conſultus Apollo,
Hinc tulit Antiſtes commoda multa ſibi.
Hanc præſul feſſus ſanctus diuertit in ædem,
Vnius & ſpacio noctis in æde manet.
Poſtmodo nulla dedit mendax oracula demon,
Tanta nec Antiſtes commoda, vt antè, tulit.
Multa ferat quamuis templo ſua dona ſacerdos,
Atq; litet ſacris, admoueatq; preces.
Non tamen vlla dedit Demon reſponſa vocatus,
Sed veluti ſurdus ſtatq; manetq; Deus.*

E

Curtaceat subito Damon, miratur, & orat
 Antistes causam noscere saepe dolens.
 Te precor o fatur, quae tanta si entia, nobis
 Reddunt quae mutum te, in mea vota, Deum?
 Quæso tuum quisnam sanctum iam numen adoret,
 Quisue tuo phano munera sancta ferat?
 Si mihi non reddes toties responsa vocatus,
 Pro meritis homines numina sancta colunt,
 Hac crebro repetit phani cum verba sacerdos,
 In somnis Damon talia dicta dedit:
 Noscere quae nova sint haec nostra silentia, quæris
 Cur tibi responsum non velut ante feram.
 In tua quo toties phani me vota vocabas,
 Iam mihi non licitum est introisse locum.
 Quærenti causam, phani me excludit ab antro,
 Gregorij aduentus, dixit, & ora pi.
 Dic ait, o nobis, quonam placabere dono,
 Tanti quae miseris est medicina mali?
 Est, ait, haec medicina, iterum si fuerit ille
 Gregorius phanum me subijisse meum.
 Hic animi dubius phani tristisq; sacerdos,
 Gregorium sequitur, non remorante pede.
 Hunc ubi detentum niuibus forte esset adortus,
 Omnia sic orans, ordine facta refert.
 Haecenus in phano nostro veneratus Apollo
 Clarus responsis auxilioq; suit,
 Unde ego sacratus Phœbi per saepe sacerdos
 Corporis & vitæ commoda multa tuli.

Ast ubi tu nostro noctem transegeris hospes
 In phano, est mutus redditus inde Deus.
 Mæstus ubi causam, taceat cur mutus Apollo,
 Quæro, mihi dixit, te vetuisse loqui.
 Nunc ego te vir sancte precor, permittite, vt Apollo
 Responsum reddat, sœuit vt antè, mihi.
 Hoc tua te pietas moneat, nostrumq; sacellum,
 Quod dedit hospitij munera grata tibi.
 Gregorius phano gratus, nil ipse moratus,
 Demonio scripsit talia verba citò:
 Ad sedem redeas Dæmon, permitto, relictam,
 Et quæ consuesti facta malignus agas.
 Accipit hanc letus chartam, ponitq; sacerdos
 Idolum iuxta dæmonis inde sui.
 Hanc ubi legisset chartam consultus Apollo,
 Responsum fallax rursus, vt antè, dedit.
 Incipit hinc recta phani ratione sacerdos
 Hæc animo secum sic reputare suo:
 Cogitur è phano noster discedere Apollo,
 Gregorij ad tanti iussa verenda viri.
 Nec trepidus dæmon redit huc, nisi iusserit ille
 Gregorius, tanta vir pietate Dei. (ior
 Quanto igitur nostro est hic sanctus Apolline ma-
 Gregorius, cuius iussa verenda timet?
 Hinc foribus phani clausis contendit ad ædes
 Gregorij, pandens ordine cuncta viro.
 Hanc quoq; quæ fuerat data nuper epistola tradit
 E phano ablatam dæmonis ante sui.

Atq; rogat supplex, sibi clemens monstret vt illum
 Gregorius verum, quem colit ipse, Deum.
 Ex cuius virtute Dei, gentilibus audet
 Dicere, vt hæc faciant. quæ iubet ipse Dñs.
 Enixè hoc peteret constans cum saepe sacerdos,
 Gregorius tandem quod petit omne facit.
 Cæteribus ergo pijs iunctum pia dogmata tradens,
 Instituit veri religionis Dei.
 Fraudibus hinc mundi, Satanæq; errore relictis
 Est mersus Christi nomine fonte sacro.
 Claruit hic tanta post vir pietate fideq;
 Gregorij extiterit præsul vt ipse loco.

55. MIRACVLVM DE RVPE
 mota per preces D. Gregorij, pro
 extruendo sacello. cap.
 eodem.

Quo Christi primùm cœperunt tempore pauci
 In pagis cœtus rustica turba pijs.
 Dogmata sunt Christi sub dio tradita, donec
 Sunt multis passim condita templa locis.
 Gregorius Ponti præclarus Episcopus oris,
 Hoc inter fidei plurima signa dedit.
 Rustica Gregorij fertur conuersa beati
 Ad Christum sancto dogmate turba Dei.
 Condere quæ Christo statuit pia turba sacellum,
 Doctoris monitu consilioq; sui.

Disceret

Disceret vt Christi diuina oracula verbi,
 Et caneret summo carmina grata Deo.
 Ast erat angustum spacium campestris agelli,
 Condere quo templum constituere loco.
 Impedit hoc montis rupes obiecta sacellum,
 Cardine quo Phœbus surgit ad alta nouo.
 Occidua mundi fluuius de parte fluebat,
 Templo præripiens commoda & ipse loca.
 Hic vbi de spacio templi pia turba doleret,
 Cultrix angusti pauper inopsq; loci,
 Gregorius tota fundebat nocte fideli,
 Ad Dominum crebro, talia verba, prece:
 Gnate Dei, nobis hæc qui promissa dedisti,
 Dogmata qui colimus mente fideq; tua,
 Montes vt nostro iussu de sedibus acti,
 In mare se condant, præcipitentq; caui.
 Da rogo, vt hic sancto cedat mons Christe sacello,
 Ad laudem condet quod pia turba tuam.
 Hæc vbi sic sanctus flagranti pectore præsul
 Orasset, plenus non dubitante fide.
 Sedibus est spacio tantum mons ille remotus,
 Aedem quo posset condere turba sacram.
 Tanta fuit veterum de templis cura piorum,
 In quibus audirent dogmata sancta Dei.
 Et sua coniuncti facerent pia vota precantes,
 Laudantes summa pro bonitate Deum.

Matth. 2.
 Luc. 17.

56. DE SVBITA MORTE AV-
relij Imperatoris, cùm decreto, quod
in Christianos dictauerat, subscri-
pturus esset. Cap. 26.

*Aurelius quondam saeuus decreta tyrannus
Christicolas contra dictat iniqua greges.*

His vbi decretis voluit subscribere Caesar,

Dextera disturbat, quod parat ille, Dei.

Nam subita saeuus punitur morte Tyrannus,

Saua qui tentat tollere morte pios.

Iniusto statuit Dominus sic ipse furori

Fines, Christicolis ne nocuisse queat.

Efai. 37. Sennacherib Dominus retrahit sic nare minacem,

Qua venit redeat territus ille via.

» *Non patimur quoties saui voluere tyranni,*

» *Corripimur clemens cùm volet ipse Deus.*

57. DE VIRO QVODAM NOBI-
li Nicomediensi, qui tabulas decreti Cæ-
sarum Diocletiani & Maximiani, contra
Christianos publicè affixas, in conspectu
populi detraxit, & minutatim discerpfit,
atq; ob id suppliciorum omni genere
excruciatu in magna fidei constan-
tia, hilariq; animo & vultu ex-
pirauit, lib 8. cap. 5.

*Vir pietate fuit Nicomediensis in vrbe
Clarus, & antiqua nobilitatis honos.*

Aufus

Ausus hic est facinus fidei committere rarum,
 Non metuens mortem suppliciumq³ graue.
 Affixit tabulas decreti sanguine tinctas,
 Christicolas contra Cæsar in vrbe ferox.
 Aspicit has animi fidens ad vrrung³ paratus,
 Viuere, vel sanctam sustinuisse necem.
 Detrahit accensus zelo, fideiq³ calore,
 Decreti tabulas, vir pietate valens.
 Projicit in terram, pedibus manibusq³ reuellens,
 Vulnera non metuens dira subire necis.
 Cæsaris hoc clarum facinus citò fertur ad aures,
 Vt facile ad tales hæ patuèrt sonos.
 Namq³ fuit populo coram spectante peracta,
 Non igitur potuit res latuisse diu.
 Qui capiant, Cæsar lictores mittit in urbem,
 Tantum ausum facinus pro pietate, virum.
 Adducunt captum, coram statuuntq³ tyranno
 Crudeli, miseris excruciantq³ modis.
 Sed fidei tantum est robur, flagra inter & ignes,
 Tormenti vt latus perferat omne genus.
 Robur vbi tantum fidei vidère ministri,
 Occupat horrendus pectora seuatremor.

58. EVSEBIUS DE MARTYRI-
 bus Nicomediensibus sub Diocletia-
 no, quorum alij obtruncati sunt
 gladio, alij conflagrati.

Cap. 6.

E 4

IN illis (martyribus) per diuinam gratiam
maior fidei, quàm ignis ardor fuit.

*Martyribus multò maior fidei ardor in ipsis,
Quàm flammæ vrentis corpora sancta fuit.
Hæc de martyribus, quos Nicomedia vidit,
Eusebius sancto protulit ore pios.*

59. DE MARTYRIBVS, QUI-
bus apud Tyrum eiectis, cùm bestia etiam
conciatę nocere noluerint, ho-
mines eos impij & crudeles mise-
rè excruciant & interfici-
unt, cap. 7.

Bestiarum feritas, Dei virtute mansue-
scit, humana verò rabies, nec ferarum
mitescit exemplis.

*Mansuescit feritas Domini virtute ferarum.
Martyribus possint ne nocuisse p̄ys.
At hominum rabies non his furiosa ferarum
Leniri exemplis, cordaq; dura queunt.
Hæc de martyribus Tyria testatus in vrbe est
Eusebius, quorum millia multa refert.*

60. DE PHILEA EPISCOPO IN
Thumi oppido, & Philoromo milite
vnà capitis pœna damnatis &
interfectis, cap. 10.

Clarus

Clarus erat Thumi Phileas vir Episcopus, atq̄
 Philoromos miles, martyr vterq̄ Dei.
 Martyras est inter Phileas ad vincula ductus
 Præsidis ad sedem, iudicijq̄ locum.
 Hunc, claro siquidem fuerat vir stemmate natus,
 Et cunctis tota charus in vrbe viris:
 Hortatur præses, Christi ne dogmata propter
 Tot tolerare velit vulnera, flagra, necem.
 Respiciat multas lachrymas, hortatur, amat &
 Coniugis, & sobolem, pignora cara, pater.
 Nil ait, his flexus Phileas, sunt martyras inter
 Coniunx & Christi, pignora cara mei.
 Callidus hunc præses dum multis instat & vrget,
 Philoromus clamans, hæc pia verba refert:
 Quid studio tantum robur tentatis inani
 Flectere, & insignem tam pietate virum?
 Vt Phileas frangat, vos an suadetis atroces
 Promissam Domino quam dedit ipse fidem?
 Quidue negare Deum pœnis vos cogitis illum,
 Mortali vt placeat vir magis atq̄ Deo.
 Quî lachrymæ possunt terrena flectere, cuius
 Aspiciunt oculi gaudia vera Dei?
 Hæc vbi Philoromos dixit, damnatus & ipse
 Cum Philea capitis, cœlica regna petit.

61. DICTVM PHILEAE AD
 Thumitas de martyribus,
 Ibidem.

E 5

Martyres ex scripturis sacris instituti,
oculum mentis suæ in Deo habentes
fixum, mortem pro pietate absque tre-
pidatione capiebant.

Martyres imbuti scripturis, fixa tenebant

In Domino mentis lumina ubiq³ sue.

Letantes ergo mortem subiêre cruentam,

In mundo passi vulnera, flagra, necem.

Martyres intrepidi in Domino sua fata leuantes,

Sperabant breuibus gaudia longa malis.

62. CAPITE XVII. DE VTI-
litate crucis sanctorum marty-
rum & Ecclesiæ.

In oriente simul atq; occidente, velut vno
Dæmonis ipiritu armati, & paribus ijs-
demq; vitijs accensi, desæuiebant tyranni,
cùm tamen per hæc Christianorum virtus a-
nimi & constantia fidei, probatior & magni-
ficentior redderetur.

Cardine quo Titan clarus conscendit Eoo,

Et petit occiduas mox rediturus aquas,

Demonijs acti nigris vitijsq³ tyranni,

Martyras excruciant, dilacerantq³ pios.

Fallitur impietas longè, que tollere sanctos

Martyrio tentat, supplicioq³ graui.

Sanctorum virtus animi, & constantia maior,

In dura lucet conspiciturq³ cruce.

63. DE MAXIMIANO CAESARE
interficiēte medicos, à quibus, cor-
reptus morbo diuina vltione,
curari non potuit.
Cap. 18.

Vindice decubuit malè tortus numinis ira,
Hostis qui Christi Maximianus erat.
Durus vbi toto seuiret corpore morbus,
Nec requies homini nocte dieq; foret:
Hic medicos Caesar vocat impius arte peritos,
Ut releuent tanto morbida membra malo.
Ast vbi non quisquam flagrantem tolleret aestum,
Sustulit is claros seuus in arte viros.
Hos inter quidam fertur dixisse tyranno,
Instinctu sancti, talia verba, Dei:
Occupat o mentis quæ te caligo furentem,
Error quisue ferox Induperator habet?
Non tollunt homines, vindex quæ numinis ira
Irrogat offensi, non peritura mala.
Te non humanus torquet, mihi credito, morbus,
Quem poterit medici tollere docta manus.
Egeris in seruos Christi, quàm seua memento,
Impius in sanctos quæ malefacta viros.
Hinc nosces morbi causam flagrantis, & vnde
Certa petenda tibi sit medicina mali.
Ipse licet tollar seuo nunc ense peremptus,
Tu tamen à morbo non releuatus eris.

64. EXHORTATIO CONSTAN-
tini Magni primi Imperatoris Christiani
ad Episcopos congregatos in Synodo
Nicæna, rixantes de varijs inter se
non necessarijs quæstionibus. Eu-
seb. lib. 10. cap. 2. Item Tripar-
titæ hist. lib. 2. cap. 2.

*Syncero pacis cùm Constantinus amore
Nicæna Synodum iunxerat vrbe sacram.
Ad sanctos dixit vano certamine patres
Rixantes Cæsar talia verba pius:
Ipse sacerdotes statuit vos esse verendos,
In cunctos vestrum iudiciūq; Deus.
Est etiam vobis in me data iusta potestas,
Quos proprio Dominus nomine sæpe vocat.
Et si igitur, patres, non vos homo iudicat vllus,
Pœnaq; non vobis est metuenda grauis:
Iudiciū aſt Domini vos expectate tremendum,
Censuræ cuius iurgia vestra date.
Dogmata concordēs fidei disquirite rectè,
Absint à vobis iurgia tanta procul.
» Mutua donetis vobis delicta libenter,
» Vt donet vobis crimina multa Deus.
Sic fatus, rixas qui continuère libellos,
Ilicò in extructos conijcit ille focos.*

65, De

65. DE PHILOSOPHO QVODAM & DIALECTICO disputante argutissimè contra fidem Christianam in Synodo Nicæna, quem simplex quidam & pius senex ad Christum subito, potentia verbi diuini conuertit, cap. 3.

*Nicæna sapiens Synodo doctusq; sophista,
Disseruit contra dogmata vera Dei.*

*Ad Christum vertit subito quem motus amore
Diuino, simplex per pia verba senex.*

*Te precor ô sapiens, dixit, per nomen Iesu,
Auribus attentis hæc mea verba cape.*

66. ORATIO SENIS AD
philosophum.

IN nomine Iesu Christi, Philosophæ, audi quæ vera sunt. Deus vnus est qui fecit cœlum & terram, quiq; homini, quem de terræ limo formauerat, spiritum dedit. Vniuersa quæ videntur & quæ non videntur, virtute verbi sui creauit, & spiritus sui sanctificatione firmavit. Hoc verbû & sapientia, quem nos filium dicimus, humanos miseratus errores ex virgine nascitur, & per passionē mortis à perpetua nos morte liberauit, ac resurrectione æternam nobis cōtulit vitam, quem
& ex-

& expectamus iudicem omnium, quæ gerimus, esse venturum.

¶ *Vnus & æternus Deus est, qui cuncta creauit,
 Et verbo seruat cuncta regitq; suo.
 Atq; eadem flatu diuini numinis idem
 Continet, & clemens sanctificata fouet.
 Hic Deus est pater & verbum flatusq; sacratus,
 Vnus hic est verus, nomina trina, Deus.
 Verbum quod patris Gnatum nos dicimus, illud
 Assumpsit carnem virgine matre Deus.
 Aeterna moriens qui nos de morte redemit,
 Et vitæ surgens gaudia læta tulit.
 Errores nostros miseratus Christus, amore
 Immerito nobis commoda tanta tulit.
 Iudex post claro rediturus ab æthere iustus,
 Cuilibet ex meritis præmia digna dabit.
 Hæc ita dicta, senex referens ait, omnia credis
 Certò hæc ex animo, doctæ Sophista, tuo?
 Substitit hic mutus subito stupefactus, ab illis
 Quæ retulit sanctus verba verenda senex.
 Ad se post rediens, ait, ipse hæc omnia credo
 Persuasus, narras quæ venerande senex.
 Post Domino credens, sacram deductus in adem,
 Ad socios dixit talia verba suos.*

67. VERBA PHILOSOPHI,
 de energia verbi externi.

Audite

A Udite ô eruditi viri: donec verbis mecum gesta res est, verba verbis opposui: & quæ dicebantur, dicendi arte subuerti: vbi verò pro verbis, virtus processit ex ore dicentis, non potuerunt resistere verba virtuti, nec homo aduersari potuit Deo. Et ideo si quis vestrum potuit in his, quæ dicta sunt, sentire, quæ sensi, credat Christo, & sequatur hunc senem, in quo locutus est Deus.

*Cur ego sic subito amplexus sim dogmata Christi,
Hæc mihi erat docti causa verenda viri.*

*Actum me verbis vbi contra est, verba regeffi,
Arteq; dicendi dicta repulsa tuli.*

*At vbi dicentis virtus processit ab ore,
Virtuti decuit me tribuisse fidem.*

*Contra quis potuit mortalis dicere summo,
Qui regit excelso numine cuncta, Deo?*

*Dicta igitur vestrum si quis mea vera putabit,
Exemplo in Christum credat & ipse meo.*

*Atq; senem mecum tanta hunc pietate sequatur,
Qui Domini dixit verba verenda mihi.*

68. DE HORRENDO ET FOEDO interitu Arii hæretici, cui exoneranti aluum, in Synodo Constantinopolitana, intestina, vnà cum stercorebus in cloacam defluerunt. Cap. 12. & 13. Item Tripar. hist. lib. 3. cap. 10.

Arius

Anno
Christi
385.

Arius in Christum blasphemus multa locutus,
Pro meritis digna morte peremptus obit.
Pauperibus Christi primùm seruiuit in vrbe,
Nomine Alexandri qua celebrata fuit.
Hic coepit prauum Miletii dogma tueri,
Triste fuit quò ideo pulsus in exilium.
Sanctus ubi est Petrus defunctus Episcopus vrbis,
Dogmata qui Christi vera professus erat.
Successit Petro praesul blasphemus Achilles,
Arius est à quo ductus ab exilio.
Qui mox, ex viuis praesul cum cessit Achilles,
Impius affectat praesulis inde locum.
Praesul Alexander pius est sed lectus in vrbe,
Dogmata qui semper vera professus erat.
Arius accensus vehemente dolore repulsa,
Praesulis oppugnat dogmata vera pijs.
Namque coeternum Gnatum negat esse parenti
Aeterno, & verum denegat esse Deum.
Esse docet tempus, quo Christus coeperit, antè
Ex nihilo factus, secula cuncta, patri.
Arius hic primus sparsit blasphemus in orbe,
Haec contra Gnatum dogmata praua Dei.
Hanc contra Synodum Nicenam Caesar in vrbe
Indicens, toto conuocat orbe pios.
Arius hac iterum synodo damnatur ab illis,
Consortes verae qui pietatis erant.
Callidus hinc reditum scriptis à Cesare sancto
Impetrat, & socijs improbitate suis.

Hinc

Hinc Constantina synodus renouatur in vrbe,
 Arius hic fœda morte scelestus obit.
 Quo statuere die patres cognoscere dogma,
 Quod Sathanas Stygio protulit ipse lacu,
 Fundit Alexander præsul venerandus in vrbe,
 Ad Dominum tota nocte dieq; preces.
 Dogmatis autorem blasphemum vt tollat ab orbe,
 Afferat & laudes nominis ipse sui.
 Præsulis exaudit Dominus pia vota precesq;
 Autorem tetri dogmatis atq; necat.
 Namcùm manè petit synodum blasphemus, in ipsa
 Ilia cœperunt fœda dolere via.
 Cùm dolor augetur, comites rogat, vt sibi mon-
 Qua saturi possit ponere ventris onus. (strent
 Arius hic ventris cum stercore viscera fundit,
 Arius infelix exta cacando perit.
 Viscera vt effudit Iudas suspensus ab alto,
 Qui Domini fuerat proditor ipse sui.
 Sic pereant omnes, animas cum stercore flantes,
 Qui tale in Christum spargere dogma solent.

69. PAPHNVTIVS MARTYR
 ad Maximum Episcopum Hierosolymita-
 tanum sedentem in concilio Tyrino, con-
 uocato contra Athanasium, quorum vtri-
 que oculus effossus & poples succisus
 fuit propter confessionem veræ
 doctrinæ, de diuinitate filij
 Dei. Cap. 17. F

Anno
Christi
345.

Cum synodum Tyria celebrat Constantius vrbe,
Imperij Caesar, dogmata falsa fouens:
Maximus excelsa Solymorum praesul in vrbe
Martyras & Christi maximus inter erat.
Huic oculum euellit dextrum, poplitemque tyrannus
Succidit, propter dogmata vera Dei.
Hunc vbi conspexit sanctus Paphnutius, idem
Qui Christum propter lumine cassus erat:
Insilit in caetum supplex, turbamque malignam,
Acclamans sancto talia verba seni:

70. VERBA PAPHNVTII
ad Maximum.

TE Maxime, cum quo mihi vnum atque
idem confessionis insigne est, cum quo
mihi pariter mortale lumen effossum,
clariorem diuini luminis conciliauit aspe-
ctum. Te, inquam, non patiar sedere in concilio
malignantium, & cum iniqua agentibus
introire.

Anno
Christi
345.

Maxime, quem fidei iungunt insignia nostrae,
Corpora quae simili stigmate bina notant.
Cui lumen mecum pariter mortale reuulsum est,
Clarius aet Domini mens tua lumen habet.
Non te concilio patiar residere malorum,
Qui mala consilijs facta probare student.

Hæc

*Hæc dicens reproba ducit de sede malorum
 Eximium meritis & pietate virum.
 Edocet & technas, synodus quas improba sanctis
 Sub specie veri dogmatis instituat.*

71. DE CALVMNIIS ET FALSIS
 accusationibus intentatis S. Athanasio,
 vitiatæ ab ipso per vim mulieris, quæ
 hoc ipsum, corrupta à maleuolis
 sancti viri, falso affirmavit,
 Eodem capite,

Prima calumnia,

*Arguitur falso primùm de crimine stupri,
 Quo tamen haud castus vir magis alter erat,
 Improba quæ certum testetur fœmina crimen,
 Iudicij dicto sistitur ipsa die.
 Timotheum quendam prudens Athanasius orat,
 Illud vt obiectum diluat ipse scelus.
 Fœmina mendaci per vim se à præfule lingua
 Hospite compressam nocte silente refert.
 Timotheus sancti respondet nomine iussus
 Præfulis, haud aliter ceu foret ipse reus.
 Quid garris mulier? num me fecisse scelestæ
 Vim tibi mendaci turpiter ore probas?
 Aggrauat hęc mulier, genus irritabile, diris
 Innocuum verbis criminibusq; virum.*

*Hic, ait, est ausus proprijs mihi in adibus hospes
Corporis inuit & commaculare decus.*

*Sic ait, & testem dominum se iudice coram,
Adiurat verum dicere vera Deum.*

*Mendacem quoniam persona hic arguit error,
Concilium fœdus cepit habere pudor.*

*Nec tamen hinc cessant hostes incessere vitam
Præsulis innocuam crimine sæpe nouo.*

ALTERA CALVMNIA SEV AC
cusatio de abscissa manu cuidam Ar-
senio, Eodem capite.

*Hinc ausum iuueni quondam præscindere ferro
Arsenio brachium turba maligna refert.*

*Et ne præstigys oculos quis ludere credat,
Ostendunt dextram membraq; trunca viri.*

*Hinc clamant, ausus cur sis abscindere dextram,
Huic præter meritum, dic scelerate viro?*

*Hoc etiam præsul crimen fictum esse docebat,
Ceperit vt cunctos turpis, vt antè, pudor.*

*Arsenium, querit, num quis cognouerit, illum
Aut noscat cuius trunca sit illa manus.*

*Arsenium, multi dicunt, nos nouimus illum,
Et quibus hæc nondum factio nota fuit.*

*Hic rogat ad causam liceat sibi ducere præsul,
Intrò quem cupiat consuluisse virum,*

*Arsenius coram cunctis adducitur intrò
Integer, vt multis cognitus antè fuit.*

Hic,

Hic, ait, est iudex, faciem simul eleuat illi,
 Arsenius verus notus, vt antè fuit.
 Atq; leuat dextram manum, simul atq; sinistra,
 Ecce, ait, Arsenio est vtraq; salua manus.
 Vnde habeat synodus nunc hanc, vos quærite dex-
 Cuius præcisa me facit esse reum. (tram,
 Infusa his oculis nox quedam est atq; tenebræ,
 Vt nemo quidnam cœpret agatq; sciat.
 Namq; vident coram se certò assistere saluum
 Arsenium, cunctis qui bene notus erat.
 Hic subitò clamor cunctorum attollitur ingens,
 Artibus hic magicis ludit agitq; malis.
 Non licet hunc vltra nobis superesse nefandum,
 Impius hic patrat qui mala tanta virum.
 Atq; ruunt vnà rapientes præsulis omnes
 Corpus vt inuadant dilacerentq; pium.
 Sed synodi præses captum deduxit in aedes,
 Ne necet innocuum turba maligna virum.
 Atq; monet, quia non alia est nunc vlla salutis
 Spes, fugiat celeri quo queat inde pede.

72. EXEMPLVM DIVINAE PRAE-
 sentia & protectionis Athanasij, qui in
 exilium pulsus & profugus à toto
 imperio inuestigatus, à Deo
 mirabiliter occultatus
 & defensus est.

Cap. 18.

F 3

Pulsus in exilium praestans Athanasius vrbe
 A cunctis tota queritur innocuus.
 Praepositi querunt praetores atq; tribuni,
 Impius & miles querit vbiq; virum.
 Queritur & toto praesul venerandus in orbe,
 Ad mortem certam suppliciumq; graue.
 Praemia, qui viuum caput & qui portet, habebat,
 Tantus erat sanctum perdere velle furor.
 Ast frustra toto praesul disquiritur orbe,
 Qui tutus cura est praesidioq; Dei.
 Qui Domino toto confidit pectore, in omni
 Est tutus contra mille pericla loco.

73. ALIVD DE EODEM, QVI
 requisitus à Iuliano apostata, comitem e-
 ius insequentem caecitate percussum, fe-
 fellit, saluusq; Alexandriam reuersus
 est, vbi in latebris egit, donec
 cessaret persecutio. Ca. 34.

Anno
 Christi
 circiter
 367.

Iulia cui dederat nomen gens clara tyranno,
 Hostis erat saeuus perpetuusq; Dei.
 Praesul ab hoc sanctus saeuo est Athanasius hoste
 Eiectus patrijs sedibus atq; focis.
 Crimen erat mortis nullum, quod praesule aruspex
 Viuo responsum redderet atq; magus.
 Cum parat in sanctum ferro sauire tyrannus,
 Astitit huic populus flensq; dolensq; pius.

Quos

*Quos spe solatur lachrymantes sepe salutis
Sanctorum vatum, talia verba sonans:*

Nolite ô filioli perturbari, quia nubecula est, & citò transibit.

*Tanta quid ô vestras tenet hæc trepidatio mentes,
Filioli, à vobis sit timor iste procul.*

*Iam nitidum tegit atra breui nubecula solem,
Quæ citò transibit sole rubente nouo.*

*Effugiens seui gladios ignesq; tyranni
Præsul, per Nilum nauigat imbriferum.*

*Quæ comes insequitur celeri pede seuus ad vndas,
Vt capiat sanctum perfodiatq; virum.*

*Præsul vbi à tergo comitem sibi adesse videbat,
Hæc pius ad socios verba notanda dedit:*

Nolite ô filij deterreri, eamus magis in occursum percussori nostro, vt sciat quàm longè maior sit, qui nos defendit, quàm qui persequitur.

*Ne trepidate viri, firmo sed pectore mecum
Hostis in occursum tendite quisq; feri.*

*Cæsar vt agnoscat maioris robore dextræ
Quòd Duminus cæli corpora nostra tegat.*

*Nauiculã ad ripam iubet hinc conuertere præsul,
Hostis qua celebri seuus ab vrbe venit.*

*Quos vbi conspexit venientis, obuius hostis
Qui nam sint, comitem dicere vera iubet.*

*Non etenim ad mortem quærat quos ipse cruentã,
Credidit in occursum velle venire sibi.*

*At ubi cognouit qui sint, celer instat & vrget,
Ut capiat claros tam pietate viros.*

*Non tamen ante oculos vidit, quem perdere venit,
Artibus elusus præstigijsq; nouis.*

*Hinc præsul monitus patriam regressus in urbem,
Præsidio Domini tutus ab hoste fuit.*

74. EX LIBRO II. IOVIANVS
ad exercitum Iuliani Apostatæ conta-
minatam sacrilegijs, cum ad insi-
gnia imperij suscipienda vr-
geretur, inquit:

Non possum vobis imperare, quia Chri-
stianus sum. Cum autem responde-
rent se quoq; Christianos esse, volun-
tati eorum acquiescens, imperij gubernatio-
nem suscepit. Cap. 1.

Anno
Christi
368.

*Cum daret imperij fasces exercitus altas,
Sacilego sanctus sic Iouianus ait:*

*Non queo sacrilegis dominari Cæsar in orbe,
Qui nuper Christo nomina sancta dedi.*

*Cum clamant nomē quoq; se Christi esse professos,
Imperij Cæsar sceptræ gerenda capit.*

*Reddidit hic sanctus, quæ Cæsar ademerat antè,
Nomine de claro dictus Iule tuo.*

Ethnicæ

*Ethnica concludit quoq; Cæsar templa deorum,
Eiectos patria restituitq; pios.
Mensibus hic septem tantum regnavit in orbe,
Immodica, vt referunt, mortuus ingluvie.*

75. DE MACARIO ET CAETERIS
Eremitis, Ruffinus lib. 4.

HI ducebant exercitum non mortali-
bus telis, sed religionis armatum exer-
citurum moriendo vincentem, & qui
sanguinis sui profusione victor Christum
consequeretur.

*Hæc de Macario retulit Ruffinus, eremum
Atq; alijs sanctis, qui coluere viris.
Ducebant turmas Domini cælestibus armis,
Instructas veri & relligione Dei.
Mundanos vincens moriendo exercitus hostes,
Effuso Christi sanguine victor obit.*

76. DE MOSE EREMITA EPI-
scopo Mauuiæ Sarracenorum, qui ordi-
nari recusavit à Lucio Episcopo Ale-
xandriæ Ariano, persecutore ve-
rorum doctorum Ecclesiæ,
& interfectore piarum
virginum.

Maauia Sarracæ gentis regina vetusta,
 Mosē doctorem postulat ipsa sibi.
 Hic Arabum Mosēs cultor venerandus eremi,
 Præstanti insignis vir pietate fuit.
 Mittit Alexandri quæ dicta est nomine Magni,
 Urbis ad antiquæ mœnia clara virum:
 Ordinet hæc Mosē, ut erat mos, præsul in vrbe,
 Lucius ingenio vir malus atq; ferox.
 Hereticum, occidit multos, quia dogma professus,
 Præstantes meritis & pietate viros.
 Hunc ubi conspexit Mosēs, quæ fecerit antè
 Expendens, sanctis talia verba refert:
 Præsulis hoc tanto licet haud sim dignus honore,
 Non tamen hunc renuam, si dabit ipse Deus.
 Ast Dominum testor, verbo qui cuncta creauit,
 Quæ cœlum amplexu terræq; lata tenet:
 Non mihi pollutas sanctorum sanguine dextras
 Lucius hic atrox impositurus erit.
 Lucius, ô Mosēs, dixit, quid spernis amicū,
 Cùm tibi sit nondum sat mea nota fides?
 Mosēs hunc contra grauis est hæc verba locutus,
 Fraudibus haud motus blanditijsq; viri:
 Est mihi nota fides pridem tua credito, Luci,
 His me ne tantis aggrediare dolis.
 Quæ tua sit pietas, Luci, testatur abundè
 Sanctorum toto fusus in orbe cruor.
 Presbyteri ex templis sunt multi & Episcopi ad
 Eiecti in syluas exiliumq; graue. (vrbe
 Sunt

*Sunt alij obiecti pardis seuis q̄, leanis,
 Ignibus hi varijs disperiēre modis.
 Hæc tua facta vident omnes crudelia, Luci, 22
 Nulla potest oculis certior esse fides.
 Non equidē hunc Domino reuera credere Christo,
 Qui dedit hæc sanctis impia damna puto.
 Lucius his dictis probro maiore notatus,
 Subtacet ad tanti verba verenda viri,
 Præsulibus Moses hinc mystes factus ab illis,
 Sæuus quos præsul trusit in exilium.
 Hinc gentem Aethiopum magna virtute docebat
 In Christum Moses cum pietate fidem.*

77. DICTVM EVSEBII DE EXPERIMENTO seu probatione veræ fidei in veteri Ecclesia, Eodem cap.

Non in verbis vniuscuiusq̄ fides, sed in exilijs & carceribus probata est. Quia non honori erat catholicum esse, sed pœnæ.

*Non verbis veterum sanctorum est cognita, verū 22
 Exilijs, flagris, carceribus q̄, fides. 22
 Non siquidem pietas magnos præstabat honores, 22
 Sed funes, ignes, verbera, tela, necem. 22*

78. Re-

78. RESPONSVM S. BASILII
Orthodoxi Episcopi Cæsareæ in Cappa-
docia, ad præfectum Valentis comminan-
tem ipsi interitum in exilio, in quod
à Valente Ariano coniectus fue-
rat. Anno Christi 367.
Capite 9.

*Basiliius seui flagrante Valentis ab ira
Pulsus erat sanctus præsul in exilium,
Hunc vbi crudeli perterret cade tyrannus,
Intrepidus semper talia verba dedit:*

VTinam aliquid mihi esset digni mune-
ris, quod offerrem huic, qui maturius
Basiliiũ de nodo follis huius absolueret.

*Munere quo digno donem, qui soluat ab isto
Me follis nodo non trepidante manu.
Cùm daret huic noctem, secum vt deliberet, vnam,
Constanti rursus pectore præsul ait:*

EGo crastino die idem ero, qui nunc, Tu
te vtinam ne mutares.

*Qui modò sum præsul constans, ero crastinus idem,
Tu talis semper sis maneat q̄, velim.*

79. DE GREGORIO ET
Basilio.

Qui

Qui Athenis eruditi per annos tredecim in monasterijs, omnibus Græcorum secularium libris remotis, solis diuinæ scripturæ voluminibus operam dabant, eorumq; intelligentiam non ex propria præsumptione, sed ex maiorum scriptis & auctoritate sequebantur, quos & ipsos ex Apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat, Ibidem.

Doctrina clarus, magna & pietate verendus

Gregorius quondam Basiliusq; fuit.

Annis hi multis diuina volumina Athenis

Edocti magna sedulitate legunt.

Non propria enarrant ratione volumina sacra,

Nil ratio, Domino quod placet, ipsa docet.

Sed veterū ex scriptis sua quos constabat ab ipsis

Dogmata Apostolicis perdidicisse viris.

80. DE GREGORIO NAZIANZENO Episcopo, qui multa verbis, plura tamen exemplis docuit. Capite eodem.

Nemo vidit ab eo aliquid discipulis imperari, quod non prius ipse fecisset.

Discipulos iussit nil quod non fecerit ipse,

Gregorius magna vir pietate suos.

Gregorio hoc gaudent venerando presule ciues

Bizanti, quoniam quæ docet illa facit.

81. Re-

Handwritten note:
Hic non Dominus
16610

81. RESPONSIO BENEVOLI
 præfecti Scrinij apud Valentinum iunio-
 rem, cùm Iustina mater Cæsaris, verè al-
 tera Iezabela, præfecto excelsiores pro-
 mitteret honores, vt decretum, quod à
 filio contra D. Ambrosium, & alios
 dissentientes ab Arianis impe-
 trauerat, publicè recitaret.
 Cap. 15. & 16,

*Impetrat edictum gnati Iustina ferocis,
 Ambrosium contra Christicolas q̄, pios.
 Quod iubet elatis populo recitare loquelis
 Præfectum, clarus qui pietate fuit.*

*Impia quod iussit mulier præstare negabat
 Præfectus, charus vir pietate Deo.*

*Huic factò mulier magnos promittit honores,
 Constantes etiam flectere dona solent.*

*Anteferens mundi pietatem præses honori,
 Reddidit hæc Domina verba notanda sua:*

Quid mihi pro impietatis mercede, al-
 tiorem promittis gradū, hunc ipsum
 quem habeo, tollite: tantum mihi fi-
 dei conscientia duret illæsa, & statim ante pe-
 des impia præcipientis cingulum abiecit.

*Quid mihi quæso gradus celsi promittis honoris:
 Hunc etiam si vis impia tolle gradum.*

Gaudia

Gaudia tollantur mundi, tollantur honores,

Sit fidei tantum mens mihi salua sat est.

Hæc ubi dixisset, zonam simul abiecit ante

Impia mandantis hæc sibi facta pedes.

82. ORATIO THEODOSII IMPERATORIS verè Christiani & Catholici pugnantis contra Eugenium, & Arbogastum homines Barbaros & Gentiles in faucibus Alpium. 33.

Electus est Theodosius in Cæsare, Anno Christi circiter 384.

Laude Theodosius magnæ virtutis auita,

Eximia & præstans dux pietate fuit.

Quem contra bellum de religione cruentum,

Gentili sæuus mouerat Eugenius.

Acriter illatis signis pugnatur vtrinque,

Pugna diu dubij feruida Martis erat.

Vertit vt ad gentes placidum victoria vultum,

Ad Dominum Cæsar talia vota facit:

83. ORATIO THEODOSII AD Deum, cum præliaretur contra Eugenium & Arbogastum.

TV Deus omnipotens nosti, quia in nomine Iesu filij tui vltionis iusta causa, (vt puto) prælia ista suscepi: si secus, in me

me iudica. Si verò cum causa probabili, & in te confisus huc veni, porrige dextram tuis, ne
Psal. 79. fortè dicant gentes: Vbi est Deus eorum?

*Scis Deus omnipotens, cari quòd nomine Gnati
Hac ego suscepi praelia iusta tui.
Huc minimè proprijs descendi viribus ausus,
Ast ope promissa presidioq; tuo.
» Ergo tuam nobis, pater optime, porrige dextram,
» Ne tua gentili turba furore cadat.
Cur aliquis dicat nobis de gente prophana,
Quis Deus est horum? qui iuuet, ecquis erit?
Hostibus his fiat tua nota potentia sauis,
Atq; tuam discant pertimuisse manum.
Vertice stans montis palmas ad sydera tendit,
Ad Dominũ hæc fundens vota precesq; Deum.
Nec fuit hæc ardens tum vana precatio, nanq;
Agmina sunt Domini vindice fusa manu.
Nanq; oritur subito ventus, qui turbidus aufert
Spicula, in aduersi militis ora vehens.
Eugenius captus manibus post terga reuinctis,
Occubuit supplex Caesaris ante pedes.
At sibi consciscit mortem Arbogastus atrocem,
Victoris faciem ne cadat ante sui.*

84. EX LIBRO TRIPARTITAE
historiæ. Imago boni & pij principis in D.
Theodosio, quem scribit Zozomenus.
per

per diem exercuisse corpus ad arma seu bellum, iura dedisse subditis, audiuisse causas, & lites diremisse inter discipulantes, per noctem incubuisse libris sacris, & vacasse orationibus. Libro 1. Tripar. hist. Cap. 1.

*Ipsē Theodosius toto celeberrimus orbe,
Qui fuit illustris Regis imago boni:
Iura dabat populo, corpusq; parabat ad arma,
Et regni statuit commoda quaeq; die.
Tempore nocturno diuina volumina legit,
Ad verum fundens vota precesq; Deum.*

85. DE CONSTANTINO TYRANNO. Constantini Pij patre, qui nullum apostatam ex Christianis in colloquium & consilium sibi adhibuit, sed constantes in fide.

Capit. 7.

*Non desertores fidei Constantius vllos
Colloquio adiunxit consilijsq; suis.
Principi, ait, nunquam terreno est ille fidelis,
Audet qui Dominum deseruisse Deum.*

86. DE SPIRIDIONE TREMETHUNTIS Cypriorum Episcopo comedent-

G

te carnes porcinas cum hospite peregrino, tempore ieiunij quadragesimalis, quo vtrunq; comprobatur, & quadragesimam, aliaq; certa ieiunia in Ecclesia veteri visitata & recepta fuisse, & pro necessitate vesci licere quibuslibet, quouis tempore, fidelibus. Lib.

1. Capit. 10.

Spiridion Cypri venerandus Episcopus vrbis,

Nicanae synodi gloria magna fuit.

Venit ad hunc quidam peregrinis hospes ab oris,

Defessus longa difficiliq; via:

Tempore consueto cum ieiunaret & ipse,

Exemplo praesul turbaq; sancta pio.

Sobria tum Christi viuens Ecclesia totos

Carnibus abstinuit pane, ciboq; dies.

Sed tamen aequa fuit libertas tempore & illo,

Vescendi quouis carne ciboq; die.

Postulat hoc rerum tenuis cum copia & vsus,

Et victus sanctis copia larga deest:

Spiridion docuit praesul quod in hospite sanctus,

Exemplo comedens quaelibet ipse suo:

Hospitis vt corpus defessum filia pascat,

Abluat atq; pedes officiosa iubet.

Filia respondet sancto verecunda parenti,

Esca qua pascat nil superesse sibi.

Præsul

Præsul ait, si qua tibi restat copia carnis,
 Protinus hanc nobis igne coquente para.
 Carnibus his coctis secum rogat hospes vt vnâ
 Vescatur, Dominus quas sibi cunq; dedit.
 Non ego, ait, vetitis vescor nunc carnibus hospes,
 Christo qui Domino nomina sancta dedi.
 Imò, ait, es Christi quia cultor, vescere quouis,
 Sunt etenim mundis omnia munda p̄ys.

Titum, 4.

87. DICTVM MAGNI EVSTA-
 chij Episcopi Antiocheni. Cap. 6.

Non credimus, homines sine Deo posse
 præualere contra sacrâ adorandamq;
 legem, Euangelicamq; doctrinam.
 Nam licet ad modicum roborentur, rursus
 fortiter tamen & magnificè deuincuntur.

*Nil homines poterunt contra veneranda valere
 Dogmata, quæ Christus tradidit ipse Deus.
 Nam licet ad tempus valido stent robore firmi,
 Fortiter hinc victi magnificeq; cadunt.*

88. PAPHNVTIVS AD EPISCO-
 pos in Concilio Nicæno prohibitu-
 ros sacerdotibus coniugium.
 Capit. 14.

Surgens in medio Paphnutius confessor
 contradixit, honorabiles confessus nu-

ptias, & castitatem esse dicens, Concubitum cum propria coniuge, suavit'q; concilio, ne talem proponerent legem grauem, asserens esse causam, quæ aut ipsis aut eorum iugalibus occasio fornicationis existeret. Et hæc quidem Paphnutius, licet nuptiarum esset inexpertus, synodusq; laudauit sententiam eius, & nihil ex hac sanciuit parte, sed hoc in vniuscuiusq; voluntate, non necessitate, reliquit.

*Niceni patres tædas prohibere iugales
Tentarunt mystis presbyterisq; viris.
Quos contra Christi martyr Paphnutius inquit,
Expers coniugij quamlibet ipse foret:
Quid vos presbyteris tædas prohibere iugales
Tentatis, sanctum coniugijq; thorum?
Cõiuge cum propria licitum est cõcumbere cuius,
Quod statuit Dominus non scelus esse potest.
Coniugibus vestris ne lex vobisq; videte
Causa sit illiciti concubitusq; vagi.
Hæc vbi dixisset, liber, velut antè, relictus,
Presbyteris castus legitimusq; thorus.*

87. **QVERELA VSTAZADIS**
Eunuchi & nutritoris Saporis Regis
Persarum, quòd in eius gratiam
solem adorauit, reprehensus
ob id à Simeone Episco-
po. Lib. 3. cap. 2.

Saporis

Saporis excelsa Vstazadis Regis in aula
 Eunuchus magna vir pietate fuit.
 Hunc Simeon praesul docuit reuerendus amare
 Aeterni verbum noticiamq; Dei.
 Saporis ast suasu seui poenisq; Tyranni,
 Deseruit veri dogmata vera Dei.
 Increpat hunc Simeon magna pietate verendus,
 Ethnica quod rursus numina, vt antè, colat.
 Post vbi captiuus Simeon abducitur, ipse
 Veste sedens tristi flensq; dolensq; gemit.
 Sapor cum querit, quae nam sit causa doloris,
 Hac regi moestus verba dolenda refert.

O Rex, nihil in huius seculi domo infor-
 tunij passus sum, vtinam pro his, quæ
 mihi nunc euenerunt, in vniuersas ca-
 lamitates alias incidissem. Lugeo nanq; cur
 viuo, qui dudum mori debueram? video so-
 lem, quem tibi parere volens, non voto meæ
 voluntatis adorauit. Quapropter pro vtroq;
 me mori iustissimum est: Quia & proditor
 sum Christi, & te quoq; decepi.

Non laesere meam Rex infortunia vitam,
 Hac ego quo toto tempore viuo domo.
 O ego pro tantis quas hac fero cladibus hora,
 Fecissem vitæ maxima damna mea.
 Ah video solem, tua quem mandata secutus,
 Pro vero colui numen inane Deo.

*Dignus eram saeva duplici de nomine morte,
 Crimine quòd lesi teq̄, Deumq̄, graui.
 Namq̄, pius Christum fueram quem ritè professus,
 Deserui nuper numina vestra colens,
 Te quoq̄, decipio, Rex nunc quem desero, Sapor,
 Eunuchus fatur talia verba pius.
 At Rex crudelis maiore concitus ira,
 Obtruncat clarum tam pietate virum.*

90. SIMEONIS ARCHIEPISCO-
 pi Seleucæ & Ctesiphontis, ciuitatū Per-
 fidis, ad centum martyras, quos vno
 tempore Sapor Tyrannus Perfi-
 cus interfecit, Exhortatio.
 Eodem cap.

*Sanguine ceu seuus gustato Erymanthius vrsus,
 Sauior ad prædam fitq̄, reditq̄, nouam.
 Eunuchi Sapor saeva sic cæde recenti
 Martyras in Christi sauior ipse furit.
 Eunuchum quondam seuus qui sustulit vnum,
 Iam laniat centum sauior Vrsa pios.
 Quos Simeon cæli vitæ est melioris in aula
 Spe consolatus mortis & ipse reus.*

EXHORTATIO AD MARTY-
 ras centum Simeonis, cum quibus &
 ipse pro nomine Christi in-
 terfectus est.

Simeon

Simeon assistens confortabat vniuersos
 & de resurrectione & pietate loquebatur,
 atq; de sacris scripturis, adhibens fidem,
 dicebat: Vitam quidem veram esse sic mori,
 mortem verò manifestam negare Deum, ad-
 iiciens, quia post paululum, etiam nullo peri-
 mente, spontè mors accedat. Hic est enim om-
 nibus natis finis ineuitabilis. Post hæc autem
 perpetuitas non omnibus similiter, accidet,
 sed velut ex quodam pondere, omnem ratio-
 nem reddent homines huius vitæ, & eorum,
 quæ bene gesserunt retributionem, & pœnas
 malorum sine dubitatione recipient. Maius
 autem inter omnia bona nihil est, ac beatius,
 quàm eligere mori pro Deo.

Fortiter ô morti fratres occumbite Christi

Nomine, quam statuit vos tolerare Deus.

Est sic vita mori fratres verissima vobis,

Mors est æternum dira negare Deum.

Quid sancta fugitis vos hac occumbere morte,

Hæc perimente tamen nemine vita cadit.

Omnibus est natis mors pallida finis in orbe,

Omnibus infestas inijcit illa manus.

Mors est aqua quidem, sed non post funera vita.

Sunt eadem cunctis fata futura viris.

Nam velut appenso rationem pondere quisq;

Factorum reddet post sua fata Deo.

Premia factorum reddentur gaudia iustis,

Iniusti pœnas quas meruere luent.

Non opus est maius cultusq̄ beatior ullus,
 Nomine quàm mortem sustinuisse Dei.
 His dictis, magno firmato robore sancti
 Fortiter in Domino flagra necemq̄ ferunt.

91. DICTVM PVSITII PRINCI-
 pis inter artifices regis, ad Ananiam se-
 nem trementem, cùm duceretur ad mor-
 tem, cui postea Pusitio propter liberam
 confesionem Christi & exhortatio-
 nem ad martyras, per perforatam
 ceruicem, lingua fracta & ex-
 erta est. Cap. eodem.

Artifices inter præstantes Saporis aula,
 Pusitius clarus vir pietate fuit.
 Est hic Ananiam solari talibus orsus,
 Cùm metuit mortis funera seua senex:
 Paululū ô senex claude oculos, & secur' esto,
 Mox enim Christi videbis aspectum.
 Quid trepidas aded? mentem cur occupat ista
 Formido, ob sanctæ vulnera pauca necis?
 Omnem pone metū, atq̄ oculos occlude parumper,
 Oraq̄ mox cernes Christi adamata tui.
 Pusitius capitur, fuerat quòd Martyras ausus
 Hortari, & sese dicere Christicolam.
 Pòst (genus horrendum mortis) ceruice forata,
 Pusitio est sancto lingua resecta viro.

92. Ex

92. EX LIBRO IIII. DE LEON-
tio Episcopo Antiochiensi, qui quoties
audiret Ecclesiarum dissensiones in
doctrina, tangens caput suum
iam canum, dixisse fertur.

HAc niue soluta lutum cogetur immen-
sum: significans ex discordia docenti-
um exorituram in populo licentiam,
& infinitas Imperiorum distractiones. Ca. 35.

Antiochi doctor p̄sulq̄, Leontius vrbis,

Eximia quondam vir pietatis erat.

Audijt hic vbi doctorum certamina, dixit,

Tangens, hac, canum, verba notanda, caput:

Hac vbi cana fluet nix alto è monte soluta,

Cogentur crassi tetra fluent a luti.

Indicat hoc p̄sul dicto, quod tetra sequentur

Doctorum ex pugna, post sua fata, mala.

Sic sua p̄dixit sanctus post fata Lutherus,

Quæ patimur varijs nunc mala multa modis.

93. COLLOQVIVM INTER
Constantium Imperatorem & Liberi-
um Episcopum Romanæ Ecclesiæ, cui
mandavit Imperator vt excommunica-
tioni S. Athanasij, quod Episcopus
constanter recusavit, subscri-
beret. lib. 5. cap. 7.

G 5

CONSTANTIVS IMPERA-
tor, Arianus.

MOneo vt communicationem scelestissimi Athanasij & ineffabili superbia detenti abnegare ne differas: Ne tibi sit socius posthac Athanasius, sed tanta damnes impietate virum.

*Ne tibi sit socius posthac Athanasius vnà,
Sed tanta damnes impietate virum.*

LIBERIVS EPISCOPVS CA-
tholicus.

O Imperator, iudicia Ecclesiae decet cum maxima proferre iustitia. Quare iube vt coràm sistatur Athanasius, & in praesentem, post examinationem, digna proferatur sententia. Non enim possibile est virum condemnare, de quo nihil examinatum est.

*O Rex esse decet quae fert Ecclesia iusta
Iudicia in reprobos innocuosq; viros.
Ergo iube coràm praesul sistatur in vrbe,
Vt causam praesens hic agat ipse suam.
Non decet ô Caesar quenquam damnare repente,
Cuius non fuerit cognita causa prius.*

CONSTANTIVS.

Quota pars es totius orbis? quoniam tu solus hominem vendicas nefandissimum, & orbis terrarum pacem Ecclesiaeq; dissoluis?

*Tu quota pars restans totius solus es orbis,
 Defendis nocui qui mala facta viri?
 Quid pacem Latij dissoluis pestifer orbis,
 Cœtus disturbas quid malesane pios?*

LIBERIVS,

Non eò, quòd ego sum solus, fidei causa
 minuitur. Nam & antiquitus tres soli
 reperti sunt, resistētes præcepto Regis.

*Non quia solus ego, sancti pauciq³ supersunt,
 Causa cadit fidei perdita vera Dei.
 Sic quondam Syriæ sauo parēre Tyranno
 Detrectant terni pro pietate viri.
 Non ego dissoluo regnum pacemq³ quietam,
 Sed qui crudeles dogmata falsa docent.*

Dani. 3.

CONSTANTIVS.

NVlla mihi victoria est, neq; contra Ma-
 xentium, neq; contra Sylvanum, nisi
 illum scelestum Athanasium ab Eccle-
 siasticis rebus expulero.

*Nil mihi Maxentum bellis succedit in vllis,
 Sylvanum & contra, quæ gero longa, trucem:
 Hic nisi sit motus sacris Athanasius exul,
 Quo nihil hoc viuit peius in orbe viro.*

LIBERIVS.

Noli

NOli per Episcopos tuas vindicare inimicitias, Manus enim Ecclesiasticorum ad sacrificandum vacare debent.

*Hostes vlcisci Casar ne cœperis vnquam
Sanctorum manibus presidioq; patrum.
Martia non tractent sacrorum bella ministri,
Doctrina, & sanctis cultibus vsq; vacent.*

CONSTANTIVS.

Volo vt subscribens Romam reuertaris,

*Non nisi decreto synodi subscribis, ad urbem
Ausoniam presul saluus abire potes.*

LIBERIVS.

Romæ iam dudum fratribus valedixi. Maiores enim sunt Ecclesiasticæ sanctiones, quàm Romanæ habitatio ciuitatis,

*Non equidem Romam cupio nunc Casar adire,
Nanq; abiens dixi fratribus inde vale.
Nec mihi Romana tanti est habitatio sedis,
Sanctorum quanti sanctio sacra patrum.*

CONSTANTIVS.

ERgo trium spacium dierum ad deliberandum habes, an velis subscribens Romam

mam

*mam reuerti, an cogitare, in quem velis de-
portari locum.*

*Ergo tuæ vt statuas quæ sit sententia mentis,
Hos tibi tres addo, tempora certa, dies.
Asserere an mâlis synodum, Romamq; reuerti,
An, quod porteris, mox vocitare locum.*

LIBERIVS.

S Pacium trium dierum rationem nequa-
quam mutare potest. Quapropter eò, quò
voles, me mitte.

*Non tribus immotam mentem mutabo diebus,
Ad quem me statuis mittere, mitte locum.
Nil vbi mutauit triduum, pòst mittit in urbem
Berrhœam clarum tam pietate virum.
Quingentos vbi dat solidos Eunuchus eunti,
Quos repulit præsul, talia verba loquens:
Quid mihi sanctorum toto vastator in orbe,
Hos offers nummos, impius ipse, tuos?
Militibus Domini seruato hos, aut dato sanctis
Præsulibus nummos, munera grata, tuis.*

94. SOPHRONIVS POMPEIO-
polis Paphlagoniæ Episcopus ad re-
citationem, & expositionem
Symboli Afacij hæ-
retici.

SI per singulos dies propriam edere licuerit fidem, veritatis integritas non manebit.

*Si quoties libeat propriam licet edere formam
Doctrinae, subita pro leuitate nouam:
Integra quæ tandem poterunt oracula Christi
Cœtibus in sanctis vera manere diu?*

95. DICTVM SYLVIANI ET ALIORUM EPISCOPORUM AD CONSTANTIVM IMPERATOREM ARIANUM MINITANTEM IPIFIS EXILIUM & MORTEM. Cap. 42.

POTESTATEM HABES PUNIENDI, NON TAMEN NOS PATRUM STATUTA DESTITUIMUS.

*A Domino Caesar summo tibi summa potestas
Est data pœnarum supplicijq; Deo:
Nos tamen haud pœnis vnquam violabimus illa,
Noſtri qua rectè constituere patres.*

96. MELETIVS EPISCOPVS CATHOLICVS, ROGATUS, VT BREUEM DOCTRINÆ DE TRINITATE IMAGINEM CORAM CONSTANTIO PROPONERET, TRES OSTENDIT DIGITOS, DEINDE DUOS COLLIGENS, & VNUM TENENS, DIXIT: Cap. 47.

Tres

Tres sunt qui intelliguntur, sed tantum
de vno disputamus.

*Tres digitos tollit primum Meletius, atq;
Sublato medio deprimit inde duos.*

*Hac praesul docuit sanctum sub imagine trinum
Atq; vnum, magna pro pietate, Deum.*

*Sunt tria quae apparent, inquit percepta, sed vnum
Quaritur à doctis differiturq; viris.*

97. MARES EPISCOPVS CHAL
cidoniensis ad Iulianum Apostatam ex-
probrantem sancto viro cæcitatem, cum
eum sacrificantem Constantinopoli in
facello Fortunæ ἄθροῦ & apostatam vo-
casset, & Iulianus etiam ipsum Deum
laceraret, Christum, pro suo
more, Galilæum appel-
lans. Cap. 6.

Vrbs antiqua iacet veteris de nomine Byzæ,

Quæ gemini clarent ostia vasta maris.

Nomine in hac Caesar vocitatus apostata Iuli,

Ambigua coluit numen inane Deæ.

Ergo ἄθροῦ Mares dicebat Episcopus illum,

Quod daret idolis impia sacra Dijs.

Cæcus erat Mares factus venerandus ob annos,

Alterius rexit quem manus atq; pedes.

Expro-

*Exprobrat huic Caesar Mari, quòd lumine cassus,
 Erret, & in Christum verba nefanda facit:
 Reddere si posset vester Galilæus ocellos,
 Te regeret tremulum, non aliena manus.*

MARES.

EGo verò de meo pro cæcitate gratias ago. Quia hoc ideo factum est, ne videam te pietate nudatum.

*Ast, ait, ex toto, Mares, ago pectore grates
 Christo, quòd captus lumine viuo senex.
 Nanq, ideo cassum me fecit lumine Christus,
 Ne videam nudum te pietate Ducem.*

98. DICTVM EVAGRII DE TRINITATE: Diuinitas non est definienda. Omnes enim aliæ propositiones habent genus, quod prædicetur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex horum connexionem. Sed nihil in Trinitate horum, quæ dicta sunt, comprehendi poterit.

Igitur quod ineffabile est, ratione silentij adoretur.

Capit. 21.

*Doctrina Euagrius magna & pietate verendus,
 De summo retulit talia verba Deo:*

Non

Non diuina potest certis essentia verbis

Finiri, excedens omnia verba Deus.

Non genus aut speciem, propriū, aut oratio multis

Communis, summo conuenit vlla Deo.

Ergo decet tacitum veneremur, quod nequit vllis

Efferri verbis, aut ratione capi.

99. ATHANASIVS DE SVA
fuga.

Hic est hominum terminus, ad perfe-
ctionem ducens, vt quod Deus iubet,
hoc faciant.

Hæc sanctus dixit de fine Athanasius olim

Vitæ perfectæ, verba notanda, p̄ys:

Terminus ad veræ qui ducit gaudia vitæ,

Est facere hoc homini quod iubet ipse Deus. ””

100. QVERELA DVORVM MI-
litum Christianorum, de Iuliano Aposta-
ta, sacrificante idolis gentium, ex dicto
Danielis: Tradidisti nos Regi iniquo,
qui recessit à te vltra omnes gen-
tes, quæ sunt in terra.

Capit. 34.

Iulia cui nomen fecit gens clara Tyranno,

Hæc duo Christicola verba tulere p̄j.

H

*Tradidit heu Dominus regi nos ecce nefando,
 Numina pro vero qui colit atra Deo.
 Increpat hos Caesar seu a cum voce Tyrannus,
 Ardenti hac regerunt verba profecta fide:*

O Princeps laudandis legibus haecenus
 seruantes, quæ Constantinus, & eius fi-
 lij posuerunt: ingemiscimus nunc ab-
 ominatione omnia videntes esse completa,
 & sacrificijs nephandis cibos potusq; violari.
 Hæc & domi defleuimus, te præsentem nihilo-
 minus eiulamus, Hoc enim in tuo nobis di-
 splicet imperio.

*Viximus ô princeps laudatis haecenus omnes
 Legibus in veri cognitione Dei.
 Legibus, excelsa quas Constantinus in vrbe
 Christicolis, regum clara propago, tulit.
 Nunc meritò tristi lugemus corde gementes,
 Fictitijs fieri sacra nephanda dijs.
 Aedibus in nostris crebrò te fleuimus antè,
 Hæc fieri in regno facta nephanda tuo.*

101. **RESPONSVM IULIANI A-**
 postatæ, cùm scripta Apollinaris Syri
 doctissima, quibus veritatem con-
 tra Ethnicos propugnabat, le-
 gisset. Legi, cognoui, &
 reprehendi.

Patri-

*Patribus hac scripsit crudelis Apostata sanctis,
 Eludens mihi dogmata vera libri:
 Legi, cognoui, cognoscens falsa reperi,
 Misisti nuper quæ mihi scripta Syri.*

RESPONSVM EPISCOPORVM:

*Etsi legisti, non tamen cognouisti: si
 enim cognouisses, nequaquam
 reprehendisses, Cap. 37.*

*Talia cui patres citò respondere, notantes,
 Impius hic noscat quàm sacra scripta nihil.
 Legisti tantum, non intellecta reperi,
 Non reprehensus, si tibi nota forent.*

102. DE EUCEBOLO SOPHI-
 sta Constantinopolitano, qui ad Impera-
 torū se ingenia accommodans, sub Con-
 stantio simulabat se Christianum,
 sub Iuliano Ethnicum, & ipso sub
 lato, rursus Christi cultu-
 rem, Cap. 38.

*Cæsaris ad mores domini se contulit omnes
 Eucebolus, mundi gaudia sola petens.
 Cæsar erat Christi cultor, fit cultor & ipse,
 Dæmonis est cultor, demona & ipse colit.
 Eucebolus veluti Proteus mutatur in omnes
 Fortuna species, pro ratione leuis.*

*Eucebolos cernunt tales quoq; tempora nostra,
 Qui sacra spe lucri qualiacunq; colunt.
 Si dominus Christi sequitur pia dogmata, & ipsi
 Cum domino Christi dogmata vera colunt.
 Si domini contra damnant pia dogmata Christi,
 Sunt dominis similes impietate suis.*

103. IULIANVS APOSTATA AD
 Christianos, cùm de immodica exactio-
 ne pecuniarum & alijs iniurijs Eth-
 nicorum, apud ipsum conque-
 rerentur, illudens dixit:

Vestrum est vt patienter mala sustinea-
 tis. Hoc est enim præceptũ vestri Dei,
 Matth. 5.

*Arma parat contra cùm se uis Apostata Parthos,
 Christicolis multam dixit in orbe grauem.
 Exigit hinc dictum plus vltra turba maligna,
 Immodicis populum censibus atq; grauat.
 Christicolæ quoties coram sua damna queruntur
 Cæsare, sic ludens scommata vana dedit:
 Hæc mala vos animo patienti ferre decebit,
 Sunt etenim hæc vestri iussa verenda Dei.
 Pauperibus cæli debentur regna beata,
 Det facimus vobis cælica regna Deus.*

104. AN-

104. ANTIOCHENORVM IN
 Iulianum dictum facetum, de eius pro-
 missa barba, cum illis omnium rerum dif-
 ficultatem in peius correxisset, dimi-
 nuens nimium rerum venalium pre-
 cium, vnde discedentibus mer-
 catoribus, ciuitas rebus ad vi-
 tam necessarijs paulatim
 destitui cœpit. Ca-
 pite 40.

Tondeatur, vt ad funes eius proficiat
 barba.

*Antiochena vrbs crudelis apostata, rerum
 Quàm decuit, precium vilius esse iubet.
 Pòst fugit iratus mercator & institor omnis,
 Omnibus hinc dolet vrbs indiga facta bonis.
 De barba immanis proluxa scomma tyranni
 Exoritur meritò, debita fata canens.
 De barba illius tondendo nouacula tollat,
 Quod iuuet ad funem, proficiat q̄ viro.*

105. ALIVD SCOMMA, SEV DI-
 cterium facetum vulgi in Iulianum, de
 tauro, cuius signum in numismate, quia
 taurum sæpe dijs immolabat, incul-
 psit. Ideo vulgus dicere cœpit: Hic
 Taurus mundum euertit.

*Aris sacrificat taurum quia saepe Tyrannus,
Insculpsit nummis taurica signa suis.*

Hinc vulgi talis de tauro fabula coepit:

Taurus hic euertit quicquid in orbe boni est.

106. DE PAEDAGOGO QVODAM Antiocheno, qui cum Libanus Sophista illudens Christo, interrogaret tempore belli, quod Iulianus gessit aduersus Christianos, quid agere tum putaret fabri filium (ita appellans filium Dei contumeliae causa) respondet, Iuliani mortem praedicens: O Sophista, creator omnium, quem tu fabri filium nominasti, loculum Iuliano concinnat. Et post paucos dies interfectus Iulianus in loculo positus, Antiochiam aduectus est.

*Christicolas contra cum gessit Apostata bellum,
Edidit interitus hac rata signa Deus:
Libanus illudens pubis cum forte magistro,
Diceret hac doctus verba Sophista, pio:
Gnatus dic fabri celso quid Christus Olympo
Nunc agit, hic vesler, dic mihi quaeso, Deus?
Aedificat vestro loculum hic, ait ille, Tyranno,
Qui faber est summus cunctipotensq; Deus.*

Hab

*Hæc pius admonitu Domini sic verba magister
 Reddidit, euentu vera probata suo.
 Nam loculo impositus paulò post ipse tyrannus
 Turpiter incerto vulnere læsus adest.*

107. DE BLASPHEMA CONFES-
 sione Iuliani in morte se victū esse à Chri-
 sto. Iulianus iaculo in latus percussus,
 mox manum suam sanguine suo comple-
 uit, & in aërem proiecit dicens, *νερίκη-
 κας γαλιλαίε*, hoc est, vicisti Gali-
 læ, & in eo ipso confessus est
 cum blasphemia victo-
 riam. Cap. 47.

*In Parthos Cæsar cūm sæuus Apostata bellum
 Funestum gereret, vulnere atroce cadit.
 Pugnantī sanctus miles transfuerberat epar,
 Et cadit infesta bestia læsa manu.
 Sanguinis expirans calidam de vulnere massam
 Excipit, ac illam se uisus ad astra iacit.
 Et dum multa furens fremebundo pectore voluit,
 Exanimis tales fundit ab ore sonos:
 Vicisti Galilæe meos, Galilæe, furores,
 Tu meus æterno tempore victor eris.
 Vitaq; cum gemitu fugit indignata sub vmbra
 Illius infernas, & sine fine gemit.*

H

108. EX LIBRO VII. IOVINIANUS
 Imperator pius & catholicus, ad Episcopos
 Macedonios, offerentes ipsi literas
 contentionum plenas: Ego contentiones
 odi. Eos autem qui ad concordiam
 festinant, diligo pariter & honoro.

Cap. 4.

*Aematheis plenas ferrent cùm lite tabellas,
 Præsulibus Cæsar sic Iouianus ait:
 Damniferas odi rixas litesq; feroces,
 Iurgia quòd multis ansa fuère necis.
 Diligo sed facilis quibus est concordia cordi,
 Pacificos omni dignor honore viros.
 Viuite concordēs, concordia qualibet auget,
 Dissipat ast discors optima quæq; status.*

109. DE MULIERE QVADAM
 Edessena, quæ cum filio ad Christiano-
 rum cœtus, in templum S. Thomæ
 properans, spontè ad martyri-
 um cum filio se obtulit.

Capit. 32.

*Ad templum populus quondam confluxit Edessa,
 Disceret vt veri dogmata vera Dei.
 Diceret & laudes toto de pectore Christo,
 Diceret aeterno pro bonitate Deo.*

Impius

*Impius hos coetus Caesar prohibere sacros
 Audet, sæpe valens impietate, Valens.
 Edictum, ne quis templo succederet, edit,
 Nec timet edicto supposuisse minas.
 Supposuisse minas pœnarum legibus audet,
 Terreat vt sanctos hac ratione greges.
 Edictum populus temnens properabat ad ædem,
 Dicturus sanctas, suevit vt antè, preces.
 Ergo Valens subito mittit crudelis in urbem,
 Quæ populum sacra pellat ab æde, manum.
 Hic tenerum ducens mater paupercola gnatum
 Ad templum, currit non trepidante pede.
 Hanc vbi præfectus properantem vidit ad ædem,
 Dictis, ceu miserans, talibus alloquitur:*

COLLOQVIVM PRAEFECTI
& Mulieris.

PRAEFECTVS.

*Infelix mulier, quæ te dementia cœpit,
 Ad certam vt curras tam properata necem?*

MVLIER.

*Cetera quò properat, curro, pia turba, precatum,
 Hac nobis vitæ, non via mortis erit.*

PRAEFECTVS.

*Audistin' cunctos hac quòd præfectus in æde
 Augusti occidet Caesaris imperio?*

H 5

HISTORIAE
MVLIER.

*Audiui, atq; ideo cursu festino citato,
Vt sancto in coetu sim moriarq; simul.*

PRAEFECTVS.

*Hunc mihi tam tenera quò dic etate puellum,
Quò mater gnatum dic trahis a gra tuum?*

MVLIER.

*Hac etiam vt sacra nobiscum fiat in e'de
Sanctorum consors martyrijq; puer.
Hac est praefecti minitantis voce repressus
Impetus, & cessit Caesaris ira trucidis.*

110. COLLOQVIVM PRAEFECTI
in vrbe Cesarea Cappadociae, & S. Basilij,
cui praefectus persuadere conatur, vt in
gratiam Valentis fidem Christianam
& Catholicam abneget, promittens
ei magna munera & amicitiam
Imperatoris. Cap. 36.

*Cesarea praeses rabidi fuit vrbe Valentis,
Cappadocum technis insidijsq; potens.
Hic etiam sanctum tentat subducere technis
Basilium à vera religione virum.*

PRAEFECTVS AD BASILIVM.

Cesaris

*Casaris ô præsul quòd si mandata secutus,
Doctrinam Christi deseris ipse tui:
Casaris offensi tibi nunc promitto fauorem,
Casaris en nostri munera magna tibi.*

BASILIUS AD PRAEFECTVM.

Adolescentibus hæc congruunt. Illi & illorum similes talia promissa respiciunt. Nam qui diuinis enutriti sunt eloquijs, corrumpi de diuinis dogmatibus, ne vnã quidem syllabã patiuntur, sed pro his (si contingat) omnes mortis species amplectuntur. Amicitiam autem Imperatoris, magnã quidem pietate iudico, sine qua perniciem potius hanc appello.

*Hæc pueros promissa mouent tenerasq; puellas
Munera, qui spectant poma nuceſq; leues.
Aſt qui diuinis rectè eſt formatus & altus
Eloquijs, firmum munera nulla mouent.
Non apicem veri corrumpi dogmatis vllum,
Pro ſolida Chriſti cognitione finit.
Non etiam multas ſpecies ſi mortis acerbæ,
Et videat vitæ mille pericla ſuæ.
Casaris eſſe decus puto cum pietate fauorem,
Hac ſine peſtis erit pernicijsq; mihi.*

PRAEFECTVS.

Stultus

*Stultus es ô præsul, tanti qui principis exul
Cum donis tantis spernis amicitiam.*

BASILIVS.

*Hanc mihi perpetuam cum sanctis expeto Christi
Stultitiam, sapiens sis maneatq; tibi.*

PRAEFECTVS.

*Egrederere atq; mihi quid sis factururus in illo,
Post hunc qui sequitur, dicito certa die.*

BASILIVS.

*Non ego mutabor quicquam, sed crastinus idem
Hic adero, hac constans mens mihi semper erit.
Tu modò ne mentem commutes impius illam,
Vtere crudelis supplicio, atq; minis.*

III. S. BASILIVS AD DEMO-
sthenem quendam ciborum Imperiali-
um curatorem, literarum verò in-
doctum, culpantem virum san-
ctum & mundi doctorem.
Capit. eodem.

TVum est de pulmentarijs cogitare, non
dogmata diuina concoquere.

*Est curare tuum bene pulmentaria munus,
Non coquere impurè dogmata pura Dei.*

Disputet

*Disputet indoctus non quisquam, aut iudicet illa,
Quæ se non nouit cognita habere satis.*

112. PAMBVS INTERROGATVS
cur fleuerit aspiciens mulierem thea-
tralem Alexandria, cùm esset apud
Athanasium, inquit
Cap. eodem.

DVæ me res mouerunt: vna, quæ est illi-
us perditio. Altera verò, quòd ego non
tantum studeo placere Deo, quantum
hæc, vt turpibus placere possit hominibus.

*Conspiciens Pambus meretricem veste theatro
Ornatam, tristis flet q̄, dolet q̄, diu.*

*Quid solus lachrymet quæ situs, talia dixit:
Sunt res cur lachrymem, cur doleam q̄, duæ.*

*Illius interitum meretricis defleo primùm,
Quem sibi peccatis attrahit ipsa suis.*

*Inde gemo, quòd non studeam sic ipse placere
Aeterno vera cum pietate Deo:*

*Vt studet hæc ornans multo molimine corpus,
Turpibus, hæc meretrix, complacuisse viris.*

113. S. ANTONIVS AD PHILO-
sophum quendam, interrogatus, quo-
modo se consolaretur, lectione
codicum priuatus,

O, in-

O, Inquit, Philosophe, meus codex natura-
ra creaturarum est, & adest cum vo-
luero, verbaq; mihi relegit Dei, Ibidé.

*Christicola quondam insanis cessere tyrannis,
Sylvarum occultos & petiere locos.*

*Vt studijs tuti possent incumbere sacris,
Fundere & ad Dominum nocte dieq; preces.*

*Hos inter sanctus pietate Antonius omnes
Prævaluit vite conditione sua.*

*Quo se soletur syluis, hic fortè rogatus,
Cum careat libris, talia dicta dedit:*

*Est meus hæc ingens rerum natura libellus,
Quo lego præsentis plurima signa Dei.*

*Hoc lucet bonitas magno & sapientia libro,
Summi qui seruat cuncta regitq; Dei.*

*Hoc me consolor, liber hic mihi perlegit omni,
Quò spectant oculi facta notanda, loco.*

„ *Herbula vel quæuis præsentem ostendit adesse,*
„ *Qui fouet & seruat cuncta creata, Deum.*

114. EX LIBRO IX. HISTORIA

de interfectis à Theodosio Imperatore
7000. ciuium Theffalonicensium, pro-
pter motam seditionem, in qua Vdericus
præfectus & multi alij nobiles viri inter-
fecti sunt: & oratio S. Ambrosij ad Theo-
dosium, qua ipsum à templo repulit,
donec de iniusta cæde ageret pu-
blicè pœnitentiam. Ca. 30.

Theffa-

Regnare
coepit
Theodo-
sius, An-
no Chri-
sti circi-
ter 383.

*Theſſalica Elæo fuit vrbs certamine clara,
 Fortibus & doctis inclyta facta viris.
 Hac vbi Circenſes ludi celebrantur in vrbe,
 Plebs agitur dira ſeditone furens.
 Præfectum occidit plebs quo furioſa tumultu,
 Atq; alios claros ſtemmate & arte viros,
 Cæde Theodoſius tali commotus ad iram,
 Non retinet mentis frena regenda ſua.
 Sed mittit turmas flagranti percitus ira,
 Quæ iugulant ſeptem millia in vrbe virum.
 Hanc poſtquam ſtragem perceperat aure cruentã
 Ambroſius, toto pectore condoluit.
 Atq; Theodoſium ſacra depellit ab æde,
 Quod fuerit tantæ cædis in vrbe reus.
 Talibus affatur præſul pietate verendus
 Cæſarem, vbi templi tecta ſacrata petit:*

115. ORATIO AMBROSII AD
Theodoſium.

NËſcis Imperator, perpetratæ à te cædis
 quanta ſit magnitudo? neq; poſt pau-
 ſam tanti furoris, mens tua mole præ-
 ſumptionis agnoſcit? ſed fortè recognitio-
 nem peccati prohibet poteſtas imperij. Decet
 tamen, vt vincat ratio poteſtatem. Scienda
 quippe natura eſt eiusq; mortalitas atq; reſo-
 lutio, & puluis progenitorum, ex quo facti, &
 in quem redigendi ſumus, & non flore pur-
 pureo

pureo confidentem infirmitates operati corporis ignorare. Coæqualium hominum princeps es, ô Imperator, & conseruorum. Vnus enim est omnium dominus, rex omnium & creator Quibus igitur oculis aspicias cõmunis Domini templum? quibus calcabis pedibus sanctum illius pauimentũ? quomodo manus extends, de quibus adhuc sanguis stillat iniustus? quomodo huiusmodi manibus suscipies sanctum Domini CORPVS? qua temeritate ore tuo poculum SANGVINIS preciosi percipies? quando furore verborum tuorum tantus iniustè est sanguis effusus. Recede igitur, recede, nec altero peccato priora crimina augere contendas, suscipe vinculum, quo te omnium dominus nunc ligat, est enim medicina maxima sanitatis.

*Siste gradum Caesar, sancti ne limina templi
 Ingreditor, cædis conscius innocue.
 Nescis patrate grauitas quæ cadis in vrbe,
 Aeterni & moles quanta sit ira Dei? (gna,
 Nondum etiam agnoscis, Caesar, tua crimina ma-
 Quamq̃, tuus fuerit grandis, inique, furor.
 Imperij forsan prohibet te magna potestas,
 Ne tua cognoscas horrida facta satis.
 Sed tua vincatur, Caesar, ratione potestas,
 Ne tibi quæ libeat cuncta licere putes.
 Pastor es, ô populi, non sæua mente tyrannus,
 Ergo tui quæras commoda sola gregis.*

Atq̃

Atq; hominum fragilis quàm sit natura memento,
 Quodq; leuis cuncti puluis & umbra sumus.
 Massa sumus geniti patrum de puluere cuncti, 31
 Pulueris in massam mox soluenda putrem. 31
 Purpureo etatis ne fidas flore caduca,
 Mortifera in nostro corpore multa latent.
 Et si igitur Caesar flores etate virenti,
 Quodq; facis sceleris, nemo vetare potest:
 Tu tamen & certo morieris tempore Caesar,
 Tardius aut citius mors truculenta venit.
 Est ratio in vita cuius quæ fecerit omni,
 Reddenda est iusto post sua fata Deo.
 Ergo tibi cadis tanta quoq; pœna luenda est,
 Cùm veniet iudex ad sua regna Deus.
 Conseruis tecum sortis dominaris in orbe
 Eiusdem fragilis morbiferæq; tuis.
 Cunctorum est vnus Dominus, rex atq; creator,
 Cuius nos serui turba misella sumus.
 Hæc quibus aspicias oculis sacra limina templi?
 Hic magni sedes est veneranda Dei.
 Aut quibus hæc pedibus templi pauimenta sacrati
 Calcabis? reprobum est hæc subijisse nefas.
 Ad Dominum poteris qua tollere fronte cruentas,
 Iniusta stillant quæ tibi cade, manus?
 Quomodo tu sanctum sumes his corpus Iesu,
 Pocula quo Christi sanguinis ore bibes?
 Crudeli cuius mandato est fusus in vrbe
 Thessalica, & sanguis fluxit ab ense pius.

Cede procul, sancto, procul hinc à limine cede,
 Crimine ne cumules crimina multa nouo.
 Atq; ligat Dominus quo te modò, suscipe vinculum,
 Quod resipiscenti dulce leuamen erit.
 Hac vbi dixisset magna grauitate verendus
 Ambrosius, cessit Caesar ab ade volens.
 Et dolet admissio de crimine mensibus octo,
 Conuersa mentis plurima signa gerens.
 Post celebrat natum quo festo Ecclesia Christum,
 Tempa suo mundus crimine Caesar adit.
 Fixit & hinc prudens legem, qua iudicis iram
 Temperet, hunc causam noscere ritè monet.
 Ne quis damnatus morte afficiatur acerba,
 Triginta elapsi sint nisi deinde dies.
 Carcere sed vinctos dum desinat ira teneri,
 Legibus vt fiat cognita causa iubet.
 Consilio Ambrosij lex est iussuq; verendi,
 Imperij his verbis sancta notata libris.

VERBA LEGIS.

SI vindicari in aliquos seuerius contra no-
 stram consuetudinem pro causæ intuitu
 iusserimus, nolumus statim eos aut subi-
 re pœnam, aut excipere sententiam, sed per
 dies triginta, super statu eorum, fors & fortu-
 na suspensa sit. Reos fanè accipiat vinctatq;
 custodia, & excubijs solertibus vigilanter
 obseruet.

116. DE

116. DE PLACILLA VXORE
Theodosij. Capit. 31.

*Eiusdem coniunx celebrata Placilla per orbem,
Præsidium ægrotis pauperibusq; fuit.
Multa suis manibus præstabat commoda sanctis,
Seruilis subiens muneris omne genus.
Ipsa parat cœnas, lauat ollas, vascula ponit,
Pauperibus lectos sternit & ipsa pÿs.
Abluit & calices, affert coclearia, panes
Frangit, seruatorum munia cuncta gerens.
Cum reprehensa fuit, munus quoddam subiret,
Talia non ficto pectore verba dedit:*

Avrum distribuere opus imperij est.
Ego autem pro ipso imperio, hoc o-
pus offero illi, qui bona mihi confert
omnia.

*Est opus Imperij regale & principe dignum,
Aurum pauperibus distribuisse pÿs.
Hoc ego nunc illi pro regno opus offero, grata
Commoda, qui confert hæc mihi cuncta, Deo.*

117. ORATIO MACEDONII ERE-
mitæ Antiocheni ad Allebechium magi-
strum militum, & Cæsareum magistrum
aulæ, quos Imperator Theodosius misit
Antiochiam, vt urbem hanc funditus de-
lerēt, & in formam vici redigerent, quod

aneam statuam Placillæ defunctæ vxoris
Imperatoris per ciuitatem traxerant
propter nouam exactionem
ciuitati edictam, mota
seditio.

Cæsar vbi belli sumptus mandauit, vt vrbes
Conferrent crebrò subsidiumq; nouum:
Antiochena nouis inhians vrbs perfida rebus,
Derreclat magni Cæsaris imperium.
Atq; etiam summi contemptus signa sepultæ
Coniugis in manes seditiosa dedit.
Nam mediam raptant malesani signa per vrbes,
Quæ statuit solido coniugis ære pia.
Coniugis hæc mouit tum sic iniuria charæ
Cæsaris ad bilem pectora prona citam,
Vertere vt hanc totam decrevit funditus vrbes,
Et terræ pressis equiparare locis.
Legati ingressi trepidam sermonibus vrbes,
Implebant bello Cæsaris atq; minis.
Vrbe Macedonius vir sanctas vixit in illa,
Moribus huic sanctis nemo secundus erat.
Vestibus incultis vicina cultor eremi,
Prodierat magna sed pietate senex.
Hic media ingressis occurrens vrbe verendus,
Pallia Legati mox vtriusq; tenet.
Inquit: equis vestris descendite, Cæsaris ira
Non erit effectum sic habitura suum.

*Tu quid es, huc hominis veniens, dic, ob site pannis
Vilibus, immundis dic lacerisq; senex?*

*Hac hominem pellunt non digna voce verendum,
Ignari, quanta sit pietate senex.*

Sape etiam pannis latuit sapientia tritis,

Sape holitor rebus commoda verba tulit.

Ergo ubi quæ pietas hominis sit, quantaq; virtus,

Norunt, dignantur debito honore senem.

Ipsæ Macedonius diuino numine plenus,

Effatur sanctus talia verba senex:

Hæc rogo clementi Domino vos dicite vestro,

Placantes, quæ nunc pectora bile tument.

ORATIO MACEDONII AD IM-
peratorem Theodosium, coram le-
gatis, qua iram ipsius placauit.

Nones Imperator solummodo, sed eti-
am homo. Noli itaq; respicere solum
imperium, sed considera quoq; natu-
ram. Nam cum sis homo eiusdem naturæ, ho-
minibus cognosceris imperare, & secundum
imaginem diuinam atq; similitudinem ho-
minum creata natura est. Noli igitur crudeli-
ter atq; sæuissimè Dei imaginem occidere. Ir-
ritas enim creatorem, cum illius punis imagi-
nem. Illud quoq; considera, quòd tu ipse tan-
tùm propter æneam contristaris imaginem.
Quantum verò differat inanimata res ab ani-

mata viuenti, atque rationali, cunctis sensum
habentibus est apertum. Insuper etiam illud
confideres quidem, facile esse pro vna imagi-
ne complures aeneas reparare: at tibi omnino
difficile, vel vnum capillum restituere.

*Inclyte non solum Caesar dominaris in vrbe,
Ast etiam nostrae es conditionis homo.
Non ergo imperij, quae sit modò gloria, spectata,
Sed fragilis quam sis conditionis homo.
Natura similis nobis dominaris in orbe,
Mortalis Caesar bulla cinisq; leuis.
Est celebris nostri generis praestantia Caesar,
Est homo mortalis mentis imago Dei.
Accendens Domini seuam in te vindicis iram,
Abs te si fuerit perdit a imago Dei.
Et quam iusta tuum nunc indignatio pectus
Iritet, sana singula mente vide.
Coniugis est nuper statua aenea tracta per urbem,
Cum fureret motu plebs malefana nouo.
Pro statua bruta, quam nos violauimus vnam,
Tunc hominum perdes millia multa ferus?
Immensum vincit statuas homo, credito, multas,
Ad radios mentis conditus ipse Dei.
Pro statua hac chara Caesar nos coniugis vna,
Possumus hic tales ponere mille tibi.
Reddere pro nostris sed tu non mille peremptis,
Hic poteris vnum ciuibus ipse pilum.*

Hac

*Hac est placatus sic Cæsar voce precantis,
Pectore vt offenso cesserit ira grauis,
Regibus est cunctis virtus clementia digna,
Causa ne moueant bella cruenta leui.*

118. DE HORMISDE VIRO NO-
bili & diuite, qui expulsus à Gorora-
ne rege Persarum, hoste Christiano-
rum, oblatam potentiam & opes
regis propter confessionem
Christi contempsit. Ca-
pite 31.

*Gororanes regnans Parthorum sæuus in oris,
Christicolas bello sæpe petebat atrox.
Hic etiam Hormisdi claro de stemmate nato,
Deneget æternum mandat vt ipse Deum.
Gororani sæuo Hormisdes sed verba tyranno
Talia reddebat vir pietate grauis.*

RESPONSVM HORMISDIS
ad Gororanem.

NEc iustum, nec vtile præcipis Impera-
tor: Nam qui docetur, vt Deum omni-
um facilè contemnat & neget, facilimè
quoq; spernit Imperatorem, cùm & ipse fit
particeps naturæ mortalitatis. Et si summo
supplicio dignus est, qui tua sceptrâ contem-

psferit, Imperator, multiplicib. tormentis sub-
dendus est, qui cunctorum negauerit crea-
torem.

*Impia quae mandas mihi, rex crudelis & atrox,
Quam sint haec nulli commoda & aqua, vide.
Cunctorum Dominum, quicumque docetur, & audet
aetherea summum spernere in arce Deum:
Hic etiam regem facilis contemnet in orbe
Natura fragilis mortiferamque suum.
Si tua qui temnunt hominis, rex, sceptrum caduca,
Sunt digni poenis supplicioque graui,
Qui negat aeternum Dominum, qui cuncta creauit,
Quam varijs poenis is cruciandus erit?*

119. DE TYRANNIDE REGIS
in Hormisdem, & de constantia in con-
fessione Christi Hormisdem con-
temnentis praemia & opes
oblatae a rege.

*Sic ait Hormisdem: nil flectitur ira tyranni,
Sed poenas auget suppliciumque magis.
Nam iubet ut nudus pecudes, hirtosque camelos
Pascat, & in vastis erret agatque locis,
Exactis rursus multis post forte diebus,
Rex miserum in syluis sole nigrumque videt.
Hinc gentis patriae memor & virtutis auitae,
Aduocat, & clarum vestit alitque virum.*

Hae

Hac sperans tanta motum bonitate suaq̄
 Hac vita, verum posse negare Deum.
 Ergo iubet posita tandem nunc mente proterua,
 Abneget vt gnatum, quem colit ipse, fabri.
 Ast hæc Hormisdas constans zeloq̄ repletus,
 Diuino spreuit munera cuncta pius.
 Vestem perrumpit, seui ante pedesq̄ tyranni
 Projicit, hæc fidei verba notanda loquens:
 Munera si propter tua, Rex, vestesq̄ nitentes
 Cedere de vera me pietate putas?
 Munera qua spectas, & qua miraris & optas,
 Cum solita teneas impietate tibi.
 Gororanes nudum seuus post expulit aula
 Hormisdem plenum req̄ fideq̄ virum.

120. DE RESPONSO BENNIA-
 mi Diaconi, cui captiuo rex Persarum Go-
 roranes liberationem, intercedente le-
 gato Romano, promisit, cum ea condi-
 tione, si nulli deinceps Magorum, qui
 erant sapientes & præfecti in Per-
 sîde, doctrinam Christianam
 prædicaturus esset.

Capit. 33.

Benjamin tenuit captum Rex Persicus atrox,
 Christum quod Dominum ritè professus erat.
 Romanus petijt legatus sæpe benignè,
 Dimittat magna tam pietate virum.

1 3

Exorat sæui legatus numina regis,
 Hac tandem dura conditione viro:
 Nil si de Christo tradat, pietate fideq̄,
 Perside qui clarent relligione Magis.
 Benniamin sæui legem cùm regis iniquam
 Audiret, constans hæc pia dicta dedit:

BENNIAMIN AD REGEM.

Impossibile est, non me participare alijs lu-
 men, quod ipse percepi. Quanto enim sup-
 Matth, 25 plicio dignus sit, qui talentum absconde-
 rit, pagina sacra Euangeliorum testatur.

Luceat vt multis, radios spargatq̄, necesse est
 Lumen, quod Dominus contulit ipse mihi.
 Quoq̄, sit ignauus, condit quicunq̄, talentum,
 Supplicio dignus, pagina sacra docet.
 His dictis pergit dimissus dogmata multis,
 Acrius æterni spargere vbiq̄, Dei.
 Ergo capi rursus sæuus iubet ipse tyrannus,
 Et verum iussit relinquere, vt antè, Deum.
 Benniamin captus coram sic rege tyranno
 Intrepida hæc quærit mente fideq̄, grauis.

BENNIAMIN.

Quonam rex censes merito sit dignus honore,
 Qui proprium relinquens regna aliena petit?

REX.

R E X.

*Hunc equidem meritò crudeli morte necandum,
Extremo dignum supplicioq̄₃ putem.*

BENNIAMIN.

*Ergo homo qua dignus pœna est, qui deserit ipsum,
Qui fouet & seruat cuncta regitq̄₃ Deum.
Quiq̄₃ Deum ex seruo simili sibi fecerit vno,
Atq̄₃ Deo soli debito honore colat.
Hunc dirus tantum tormentis inde Tyrannus
Occidit varijs excruciatq̄₃ modis.*

121. EX LIBRO XI. DICTVM A-
catij Amidæ ciuitatis Episcopi, ad cleri-
cos suos, cùm audiret Romanorum mi-
lites, multos captos Persarum Chri-
stianos circiter 7000. fame ma-
cerare. Cap. 16.

Viri fratres, Deus noster nec discis, nec
calicibus opus habet. Nam neq̄ come-
dit neq̄ bibit: & quia multa vasa aurea
& argentea Ecclesia nostra habet, conuenit ex
his liberari exercitum captiuorum, & egen-
tibus cibum offerri.

*Detinuit miles Romanus Perside septem
Sanctorum seuus millia capta virum.*

Hos

Hos ubi funesta crudelis morte necaret,
 Acatius clero talia verba facit:
 Non opus, ô fratres, calices disciq, potenti
 Sunt Domino, quoniam nil edit atq, bibit.
 Aurea sunt nobis argentea pocula multa,
 Legitimus quorum est vsus in aede Dei.
 Liberet his fratres captos Ecclesia nostra,
 Conuenit, & gratos offerat inde cibos.

122. THEODOSIUS IMPERATOR
 iunior interrogatus, quare nullum
 se ledentium morti subijceret,
 respondit. Cap. 17.

Vtinam esset mihi possibile ad vitam etiam
 mortuos reuocare.

Morte Theodosius cur non puniret acerba,
 Quæsitus, qui se ledere sæpe solent.
 Non mihi mors cordi est, multos mihi morte perem
 O liceat vitæ restituisse sanos. (ptos

123. ATTICVS EPISCOPVS
 Constantinopolitanus trecentos solidos
 mittens Calliopio Presbytero Ecclesiæ Nicænæ,
 ita scripsit. Cap. 2.

Suscipe hos trecentos solidos, & expende
 illis, quos petere pudet, & non eis, qui propter

pter ventrem magis negociantur ex illis.

Atticus excelsa Byzanti praesul in vrbe,

Nicano scripsit talia presbytero:

Tercentos mittens nummos, quos donet egenis,

Omni qui verè destituantur ope.

Hos tibi quos mitto nummos, expendito tantum

Pauperibus, nummos quos petiisse pudet.

Non dato qui ventris mercando lucra sequuntur,

Ocio & indulgent desidiaq; pigri.

124. NESTORIVS EPISCOPVS

Constantinopolitanus ita dixit, in prima sua contione ad Theodosium iuniorem. Cap. 3.

DA mihi, ô Imperator, terram purgatã hæreticis, & ego cœlum tribuam tibi.

Nestorius Byzæ delectus Episcopus vrbis,

istã Theodosio verba notanda dedit:

Hæreticis mundam mihi terram reddito Caesar,

Atq; tibi cœli regna beata dabo.

125. DE DIONYSIA MATRONA

nobili, quam tortores regis denudatam grauitè virgis cædebant, eiusq; ad tortores dictum, & ad filiolum, vt patienter ferat torturas, & ad mortem subeundam, exhortatio.

Stemmata

*Stemmata de claro martyr Dionysia nuda
 Pro Christi virgis nomine cesa fuit.
 Sanguinis e toto fluitant vbi corpore gutta,
 Dicebat senis talia verba viris.*

Ministri Diaboli, quod ad opprobrium
 meum facere putatis, ipsa est laus mea.

*Dedecus o serui Sathanae mihi quae esse putatis,
 Sunt Domino coram gloria magna mihi.
 Tardius ad mortem gnatum cum mater euntem,
 Et trepidum poena supplicij q₃ vider:
 Talibus affatur, mentem firmat q₃ tenellam,
 Matre sit vt factus fortior ipse sua.
 Sis memor, o fili, mersus quod fonte sacro
 In veries nomen notitiam q₃ Dei.
 Ne trepidus vestem fili nunc ipse iugalem
 Mundam commacules abijcias q₃ caue.
 Ne Dominus nudum pedibus manibus q₃ reuinctis,
 Trudat in infernos abijciat q₃ lacus.
 Hanc metuas poenam, nullo quae sine leuatur,
 Hanc pete, quae semper vita beata manet.*

126. THEOPHILVS EPISCO-
 pus Alexandrinus de scriptis Ori-
 genis. Euseb. lib. 10. Tripar-
 tit, historiae. Capi-
 te 14,

Origenis

Origenis libri similes sunt prato floribus vniuersis pleno. Quicquid ergo in eis bonum inuenero, hoc decerpo: Si verò quid mihi spinosum occurrerit, hoc quasi pungat omitto.

Origenis libros similes ego iudico prato,

Floribus omnigenis quod scatet atq; viret.

Sedula apes veluti, bona si qua inuenero in illis,

Degustans flores carpo trahoq; mihi.

Ast mihi spinosum si quid, ceu pungat, omitto,

Occurrit: semper sunt bona mista malis.

DE SCRIPTIS ORIGENIS.

Origenes discipulus Clementis Alexandrini, scripsit aliquot Chiliadas librorum, teste Suida, nec tamen in tanta mole commendationum explicat discrimen literæ & spiritus, legis & Euangelij doctrinam de iustificatione, sed miscet suis scriptis falsas & absurdas sententias, quarum aliquas etiam ipsius ætas improbavit.

127. CONSTANTINI DICTVM

ad Arium iurantem se rectè sentire.

Theodoretus historiarum

Lib. 2.

SI vera est fides tua, probè iurasti: sin est impia fides tua & iurasti, iudicium erit de te Dei de cœlo.

Ccepit
imperare
Constantinus An-
no Chri-
sti circi-
ter 310.

Arius

*Arius in Christum blasphemum dogma professus,
Expulsus sanctis cœtibus exulerat.*

*Eusebii hic precibus tandem reuocatus in urbem
Constantinopolim; mœnia clara, redit.*

Hic ubi iuraret rectè se credere, Cæsar

Constantinus ait talia verbapius:

Si tua vera fides est Ari, veraq; iuras,

Testem ritè vocas ad tua verba Deum.

At tua si non recta fides est, falsaq; iuras,

Iudicium Domini coelit ut ipse feret.

128. EIVSDEM DICTVM AD E-
piscopos in concilio Nicæno offerentes
ipsi literas & libellos, in quibus inuicem
irritantes accusabant se, quos libros
non lectos obsignatos suo an-
nulo in ignem proiecit,
inquiens:

Non sacerdotum exorbitationes vulgo
innotescere oportet, ne illis offensi ad
delinquendum reddantur audaciores:
atq; hæc locutus libellos obsignatos incendit.
Et hoc adiecit, se, si fortè oculis conspexisset
Episcopum alienum thorum labefactantem,
obtecturum paludamento sceleratum faci-
nus, ne cui fortè cernentium illud visum no-
ceret.

Crimina Nicæni patres scripsere verendi,

Mutua se contra qui tenuère libros.

Hos

Hos pius oblatos Caesar consignat, in vnum
 Constringit sapiens fasciculumq; citò.

Pòst causis synodi confectis Induperator
 Profert, quos patres antè dedère libros.

Non, ait, hos legi signatos ipse libellos,
 Iuranti patres credite quaeso mihi.

Nanq; sacerdotum innotescere crimina vulgo
 Non decet, exemplo qua nocuisse solent.

Vulgus iners sequitur quacunq; exempla docentū, 33
 Est vulgus præceps deteriora sequi. 33

Hæc vbi dixisset, rapidos coniecit in ignes
 Libros, hæc addens verba notanda p̄ys:

Fortè ego si videam solus quòd Episcopus aufit
 Alterius mœchus commaculare thorum:

Hanc chlamydem obijcerem velamen turpibus au-
 Cernentum cuiquam ne nocuisse queant. (sis,

129. VICTORINVS PROCONSVL
 Carthaginensis diues & clarus, cùm ipsi
 offerretur gratia regis, & ingentia do-
 na, vt verum Deum abnegaret,
 ita respondit:

SEcurus de Deo & Christo & Domino
 meo, dico, quæ regi dicatis. Subijciat igni
 bus, adigat bestijs, excruciet omni genere
 tormentorum. Si consentio, frustra sum in Ec-
 clesia catholica baptizatus. Nam si hæc præ-
 sens sola vita fuisset, & aliam, quæ verè est,

K

non speraremus æternam, nec ita fecissem ad
modicum, atq; temporaliter gloriarer, & in-
gratus existerem, qui fidem suam mihi con-
tulit creditori.

*Victorinus erat clarus Carthaginis vrbis
Proconsul, charus vir pietate Deo.*

*Obtulit huic ingens donum regisq; fauorem
Præfectus, verum si neget ipse Deum.*

*Cui pius intrepidè respondit, talia vestro
Regi de nostro nomine verba refer:*

*Ignibus exuret, Pardis obtrudat, & omni
Me cruciet pœna supplicioq; licet:*

*Non tamen ipse nego, cuius sum nomine mersus
Fonte sacro, verum, seu tyranne, Deum.*

*Hæc est vita mihi melior promissa perennis,
Hæc viuam lætus spe moriarq; Deo.*

130. DE VIRGINE QVADAM
Nicomediensi, quæ admirando & inau-
dito consilio & prudentia pudicitiam
suam contra hominem impuden-
tem, cui tradita fuit, seruauit,
vt recitat Nicephorus

Lib. 7. cap. 13.

*Christicolæ seui quondam sine fine tyranni
Gaudebant seuis excruciare modis.*

*Hos gladijs feriunt, illos sub flumine mergunt,
Excoriant illos, hos laqueisq; necant.*

Hos

Hos prædam Pardis, sauisq³ leonibus illos
 Projiciunt, saxis præcipitantq³ cauis.
 Ignibus exurunt, his duri brachia frangunt,
 Distrahit his arbos membra reducta pijs.
 Suffocat fumus quosdam, craticula torret,
 His scapulis bullit pixq³ oleumq³ ferum.
 Hi matres ducunt sanctas castasq³ puellas
 Per plateas nudas, prostituuntq³ pias.
 Has inter quædam tutata est virgo pudicum
 Consilio hoc sapiens, virgineumq³ decus.
 Euphrasia nomen clarebat in vrbe puella,
 Corporis & præstans forma decusq³ fuit.
 Hæc est visa Deum venerari nomine Gnati,
 Detestans Stygij numina vana ducis.
 Ergo homini abreptam tradunt, qui ludat, & ipsi
 Virgineum violet contaminetq³ decus.
 Obuius huic venit, cum ducitur, Anthimus vrbis
 Præsul, quem verbis talibus alloquitur:
 Dic mihi quid faciã præsul, moriar ne reluctans,
 An viuam, patiens turpia facta viri?
 Inter ego mala duco duo minus esse ferendum,
 Antistes dixit virgo pudica, tibi.
 Sic Dominus iussit, tunicam si tollit iniquus,
 Vt corpus redimas pallia mitte simul. Matth, 5.
 Sic vitam vt serues corpus permittite nephando,
 Qui trahit inuitam turpia ad acta, viro.
 Non maculas corpus, qua non fers turpia sponte,
 Cum casta in Domino mensq³ fidesq³ manet.

Consilio audito partem fluctabat in omnem,
 Quid faciat dubitans casta puella diu.
 Post animo voluit saluum quo seruet vtrunq,
 Et mentem & corpus non violata Deo.
 Conclauis iuuenis clausam cum detinet, artis
 Hac magicæ fingit dogmata nota sibi.
 Hanc artem tradam dixit, qua ledere possint
 In bellis corpus spicula nulla tuum.
 Si decus illa sum linquis mihi virginis, atq,
 Dimittis patrios me remeare lares,
 Arte noua captus iuuenis, sis optima dixit,
 Hac voti campos conditione tui.
 Artis, ait, iuuenis si vis facere ipse periculum,
 Huius ego certa iam documenta dabo.
 Ille ubi se cupidum miranda diceret artis,
 Hac ludit techna præstigij q, nouis.
 Namq, oleo massam ceræ permiscet ad ignem,
 Et manibus subigit, tractat agitq, leuem.
 Illinit hac collum sibi circum fragmina ceræ,
 Ceu solet insecti torquis adunca gula.
 Viribus hinc iugulum sibi quantis possit, adactō
 Contactam ceræ verberet ense iubet.
 Corpore sic artis quæ vis sit, quanta potestas
 In nostro, discas experimenta tibi.
 Fortiter hinc iuuenis palmis vtriusq, reductis,
 Virgineum stricto præcidit ense caput.
 Euphrasia intactum corpus mentemq, reseruans,
 Sic petijt Christi cœlica regna sui.

Historia

131. HISTORIA DE ADOLESCENTE, quem reuersus ex Pathmo Ioannes Euangelista à latrocinio reuocauit, quam Eusebius libr.3. hist.Ecclesiast.cap.23. recitat ex Clemente: qua exemplum proponitur Ecclesiæ & consolatio, Deum verè recipere in gratiam etiam enormiter lapsos, post acceptum baptismum, in peccata, contra Nouatum hæreticum & similes.

*Accipe quæ referunt Clementis scripta vetusti,
 Omnibus afflictis commemoranda pijs.
 Sanctus Ioannes Epheso quæ gessit in vrbe,
 Cui fuit in Domini pectore grata quies.
 Ex Pathmo redijt tua post vbi fatatyranne,
 Qui seuum Domini nomen in orbe tenes.
 Cùm vigil Asiæcistraret Episcopus oris
 Cætus, quos verbo legaret antè Dei.
 Illos accepto confirmet dogmate Christi,
 Instruat & cætus in pietate nouos.
 Conspicit hinc iuuenem præstanti corpore, & acri
 Ingenio, forma conspicuumq; bona.
 Cætibus hunc Christi iuuenē tot munera propter
 Laturum sperat commoda multa pijs.
 Ergo fuit nuper qui lectus Episcopus vrbis,
 Hac tradit iuuenem per pia dicta seni:*

Hunc tibi commendo, sit Christus testis utriq;
 Ingenio iuuenem mente fideq; bonum.
 Moribus erudias ut eum, studijsq; sacratis,
 Et vera aeterni cognitione Dei.
 Post Ephesum reperit diuinus Apostolus urbem,
 Commendans iuuenem, sic, ut & ante, seni.
 Presbyter hunc ergo proprias suscepit in ades,
 Et iuuenem magna sedulitate regit.
 Sic habet ut gnatum, fouet & complectitur illum,
 Intingit tandem flumine ritè sacro.
 Ast nimium prima fidens probitate, benignè
 Frena senex iuueni liberiora dedit.
 Ille sibi laxans frenos iuuenilibus annis
 Gaudet, & aequos iungit in vrbe sibi.
 Luxus erat cordi quibus, atq; ignauia vitæ,
 Pernicies iuuenum, perniciesq; virum.
 Horum conuictu vitia addiscebat amare,
 Atq; viam vitæ cepit inire male.
 Vnà agitat primùm grato conuiuia luxu,
 Et Paphie carpit munera grata Deæ.
 Hei mala quàm multos iuuenes cõsortia perdunt,
 Sæpius atq; bonos in fera facta trahunt?
 Namq; etiam furtis, faciunt quæ nocte silenti,
 Adiungunt socium participemq; sibi.
 His gradibus scelerum factis vitæq; nephanda
 Paulatim à paruis ad grauiora trahunt.
 Conuictu ad quæuis sic crimina doctus in vrbe
 Committit scelerum perditus omne genus.

Nam

Nam veluti in præceps abruptis fertur habénis
 Rectore ex usso morsibus acerequus.
 Sic rapitur quoduis designans crimen, & audens
 Hic iuuenis rapidus deteriora sequi.
 Quin etiam æternæ spes ipsa negata salutis,
 Flagitijs mersò tot vitijsq; malis.
 Crimina iam temnit parua admisisse, per urbem
 Crimina molitur pessima quæq; ferox
 Nam se etiam sæuis latronum cœtibus addit,
 Quos inter primum gaudet habere locum.
 Quos habuit sæuos latrones antè magistros,
 Discipulus superat sæuior ipse latro.
 Nanq; etiam turmam latronum colligit ipse,
 Quorum crudelem se facit esse ducem,
 In syluam ducens hos ante immanior omnes
 Cœdibus in quouis sæuit iniquus agro.
 Illius ob furias illa regione viator
 Non potuit certum carpere tutus iter.
 Sustulit absq; omni cunctos discrimine, eiq;
 Aptæ latrocinij dextra neciq; fuit.
 Hanc petit longo post tempore apostolus urbem,
 Ordinēt vt quoddam relligionis opus.
 Hoc opere effecto dixit conuersus ad ipsum,
 Cui iuuenis nuper tradita cura fuit:
 Reddito depositum, dominus quod Christus & ipse
 Curæ tradidimus nuper in vrbe tuæ.
 Tradidimus coram tibi quod testantibus illis
 Cœtibus, in Christo quos regis ipse pios.

Presbyter attonitus quidnam sibi Apostolus olim
 Tradiderit voluit mente agitatq; diu.
 A se nanq; putat repeti auri pondera fului,
 Quae sanctum nouit nulla dedisse virum.
 Depositi vllius non est sibi conscius et si,
 Non tamen id credit quod petat esse nihil.
 Hunc rogo quis fallat donatum numine Christi,
 Aut credat sanctum falsa referre senem?
 Haret vbi attonitus, non, inquit Apostolus, auri
 Pondera ego repeto, quae tibi nulla dedi.
 Hunc repeto iuuenem atq; animam, quem iussimus
 Imbueres veri cognitione Dei. (olim
 Tristior hic gemitus imo de pectore ducit,
 Et lachrymans reddit talia verba senex:
 Mortuus hei summo nobis pater ille dolore,
 Et iuuenis pridem disperijtq; malè.
 Quo perijt morbo, cum quaerit Apostolus, inquit,
 Mortuus est Christo, disperijtq; Deo.
 Pessimus euasit iuuenis, tandemq; latronum
 Coetibus est iunctus saeuus in vrbe latro.
 Quin etiam infestum montem dux obsidet ille,
 Latronum ingenti concomitante manu.
 Hac vbi de iuvene hoc veneradus apostolus audit,
 Qua fuit indutus discidit inde togam.
 Atq; gemens imo duxit suspiria corde,
 Percutiensq; dedit talia dicta caput:
 O praeclare animae custos, fratrisq; magister,
 Indole de cuius spes mihi magna fuit.

Sed

Sed mihi iam sternatur equus, comes atq; fidelis
 Addatur, montis qui mihi monstret iter.
 Continuo tendit cursu properare citato
 Ad montem latuit quo truculenta manus.
 Cum venit huc, diri peragunt quo monte latrones
 Excubias, sanctum detinere virum.
 Non horum manibus studet effugisse latronum,
 Hac quibus intrepidus verba verenda refert:
 Non ego vos fugio predones perdita turba,
 Alloquar huc veni, quos videamq; feros.
 Ergo mihi huc vestrum, qui tam crudelia saeuus
 In syluis audet, ducite, quaeso, ducem.
 Dux venit armatus sanctumq; agnoscit adesse,
 Quem iuuenis toties viderat ante, virum.
 Atq; simul trepido fugitans actusq; pudore,
 In celerem sese conijcit inde fugam.
 Quadrupede admissio sequitur post sanctus Iesu
 Discipulus, senij non memor ipse sui.
 Euolat hinc rapidis fugientem passibus illum,
 Hac reuocat sanctus voce sonante senex:
 Quid fugis o fili, patrem charissime inermem,
 Quid fugis o iuuenis languida membra senis?
 Siste gradus celeres, trepidum depone timorem,
 Ne dubita, vitæ spes tibi certa manet.
 Totius est Christus pro mundi crimine passus,
 Tu quoq; in hoc vitam, si respiscis, habes.
 Pro te non dubitem rationem reddere Christo,
 Quin etiam mortem suppliciumq; feram.

Sic iussit vitam pro fratre effundere Christus,
 Vitam pro nobis vt dedit ipse suam.
 Siste pedem fili, tibi spem me ferre salutis
 Huc misit Christus, spes q̄, salus q̄, pijs.
 Auribus hec hausit latro cum verba vocantis
 Patria, quae vitam verba tulere viro:
 Substitit & vultum terram defixit ad imam,
 Projicit hinc trepidans arma cruenta manu.
 Profundit lachrymis tristes gemitus q̄, dolens q̄,
 Saepe senis supplex voluitur ante pedes.
 Quas fundit lachrymis sacro quasi fonte lauatur.
 Assiduus deflens facta nefanda miser.
 Occulit ast solam dextram sub veste cruentam,
 Qua fecit cedes, vulnera saeva, ferox.
 Hic veniam adiurans promittit Apostolus omnis
 Delicti à Christo, non dubitante fide.
 Quae q̄ magis torquet miserum, fert oscula dextrae,
 Dextrae quae multae conscia cedis erat.
 Quam veniam crebro ieiunans orat vterq̄,
 Ad dominum fundens pectore & ore preces.
 Et varijs mentem mulcebat Apostolus agram,
 Dictis ceu mœsto carmina leta canens.
 Tradidit & veram iuueni, quam acceperat olim,
 Notitiam Christi notitiamq̄ Dei.
 Signa vbi doctrinae & pietatis certa ferebat,
 Constabatq̄, satis pœnituisse virum:
 Coetibus hinc sanctis praefecit Apostolus illum,
 Quos rexit magna cum pietate diu,

Hoc

Hoc docet exemplum, teneris consortia praua

Mentibus incautis noxia quanta ferant.

Deinde, quod in Christo, quamuis sit criminis in-

Delictum, veniam, qui respiscit, habet. (gens

Non dominus lapsis mortem, sed gaudia vitæ

Experit, erroris quos dolet esse reos.

I nunc, & veniam lapsis vitamq; negato,

Impie propugnans dogm. Nouate, tuum.

132. EVSEBIUS LIB. IX. TRIPAR

titæ historiæ, narraturus cædem iniustam

& crudelem factam iussu Imperato-

ris Theodosij Thessalonicæ,

Capit. 30, inquit:

Non est facile hominibus vniuersas vi-
tare hostis insidias. Nam vbi quispiam
libidinis effugerit passionem, incurrit
in auaritiam, qua declinata inuidiæ fouea pa-
ratur. Hanc si transcendat, vitium furoris in-
currit: Atq; alios plurimos ponit laqueos ini-
micus, quo capere possit incautos. Et corpo-
ris quidem passiones habet facile ministran-
tes, vt animam possit occidere. Sola autem
mens eius, qui vigilarit, diuinis vacando, vi-
ctoriam reportat, machinationum impetum
dissoluens.

Difficile est omnes Sathana vitare maligni

Insidias, multas quas struit ille p̄js.

Si

Si quis enim effugit pharetrati incendia amoris,
 Auri succedit non satiatus amor.
 Hanc si declines cupidus non aris acerui,
 Inuidia foditur liuida fossa tibi.
 Hanc vbi transieris cautus, te feruidus aufert
 Ardentem freno non remorante furor.
 Quiq; animã occidant faciles habet ille ministros.
 Corporis affectus ad mala cuncta leues.
 Hunc hostem vigilans vincet mens dedita sacris,
 Praesentemq; vocans in sua vota Deum.
 Sic tendit nobis inimicus retia mille,
 Ut trahat in casses quos velit ipse suos.
 Hos tu Gnate Dei laqueos disrumpe precamur,
 Ne Sathanae simus praeda misella truci.
 Tu nisi nos serues stygiumq; represseris hostem,
 Non quisquam nostrum victor abire potest.
 Sic Iudas perijt Scharioth suspensus ob aurum,
 Cade furens perijt sic homicida Cain.
 Sic Sathanae Petrus perijisset saepe cribratus,
 Te nisi seruatus Christe precante foret.
 Tu pater es noster clemens, seruator, & altor,
 Nos tua formantis languida massa sumus.
 Respice nos pater alme precor, nos dirige Christe,
 Quod facimus, laudi seruiat omne tuae.

Finis historiarum Eusebii.

EPIGRAM-